
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Ruiz Terol, Íngrid; Solana Solana, Antonio Miguel, dir. Parlem d'accessibilitat : la veu dels estudiants amb diversitat funcional física a la Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2020. 60 pàgines. (1139 Grau en Humanitats)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/226750>

under the terms of the license

Grau d'Humanitats
Curs acadèmic 2019-2020
Treball final de grau

PARLEM D'ACCESSIBILITAT:

LA VEU DELS ESTUDIANTS AMB DIVERSITAT FUNCIONAL FÍSICA A LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

INGRID RUIZ TEROL
NIU: 1325719

Tutor del treball:
MIGUEL SOLANA SOLANA

Dos dies abans de presentar aquest treball, he patit les conseqüències de reivindicar l'accessibilitat en un espai i rebre com a resposta el menyspreu de les meves necessitats. Aquí un exemple:

“Et dic la realitat [...] hi ha coses més importants que pensar en minories [...] que sigui cruel la realitat no implica que jo ho sigui. [...] Si et molesta que et diguin que no pensen en tu, sento dir-te que no és problema meu.”

Aquest no és un cas aïllat: també he rebut comentaris ofensius de professors, institucions, locals i molts més al llarg de la meua vida.

És per això que aquest treball està dedicat a totes les persones amb diversitat funcional, tinguin la diversitat que tinguin. Continuarem lluitant pels nostres drets i alçarem la veu per condemnar la discriminació i reivindicar el nostre benestar.

Agrair de tot cor a la meua família i als meus amics, per sempre creure en mi i animar-me a plasmar en aquest treball la realitat de les persones amb diversitat funcional: a dia d'avui encara existeixen barreres que ens recorden que el món no està fet per a nosaltres.

Per últim, però no menys important, agrair al meu tutor, Miguel Solana. Per ajudar-me a construir aquest treball i comprendre la importància que aquest té per mi.

Índex

1. Introducció
2. Objectius
  - 2.1. Objectiu principals
  - 2.2. Objectius específics
3. Marc teòric
  - 3.1. Terminologia / Conceptes clau
    - 3.1.1. Persones amb diversitat funcional
    - 3.1.2. Accessibilitat i Accessibilitat Universal
    - 3.1.3. Disseny per a tots i Disseny Universal
  - 3.2. Evolució de la diversitat funcional: Models
    - 3.2.1. Model de *prescindencia*
    - 3.2.2. Model mèdic o rehabilitador
    - 3.2.3. Model social
    - 3.2.4. Moviment de Vida Independent
    - 3.2.5. Model de la diversitat
  - 3.3. Normativa de la diversitat funcional
    - 3.3.1. Àmbit Internacional
    - 3.3.2. Àmbit Europeu
    - 3.3.3. Àmbit Estatal i Local
  - 3.4. La Universitat Autònoma de Barcelona i la diversitat funcional
    - 3.4.1. Alumnes amb diversitat funcional física
    - 3.4.2. Atenció a l'alumnat amb diversitat funcional física
    - 3.4.3. Estatuts de la UAB
    - 3.4.4. Diagnòs i Plans d'acció
4. Metodologia
5. Treball de camp: La veu dels estudiants amb diversitat funcional física a la UAB
  - Roger
  - Rosa
  - Lluc
  - Carles
  - Adele

6. Resultats de les entrevistes
  - 5.1. Barreres físiques
  - 5.2. Barreres socials, culturals o de comportament
  - 5.3. Conseqüències provocades per les barreres
  - 5.4. Comentaris i valoracions positives
  - 5.5. Propostes per millorar l'accessibilitat
7. Conclusions
8. Bibliografia

Annex

Annex 1. Guió d'entrevista

1. Introducció

La investigació comença a partir de l'experiència pròpia com a alumna amb diversitat funcional física a la Universitat Autònoma de Barcelona. És per aquest motiu que en aquest estudi he volgut conèixer la situació d'altres alumnes amb diversitat funcional física i plasmar les conseqüències que suposa haver de conviure amb barreres diverses durant el període de l'educació superior.

Per comprendre aquesta situació específica s'ha considerat rellevant fer un estudi de les persones amb diversitat funcional i de l'accessibilitat a escala global a través de diferents branques de coneixement com ara la lingüística, la història i el dret. Aquestes disciplines proporcionen un coneixement multidisciplinari que es requerirà posteriorment.

Per començar, s'ha considerat pertinent investigar la terminologia específica que gira entorn d'aquests dos conceptes. En l'actualitat encara s'utilitzen paraules amb connotacions negatives per referir-se al col·lectiu. És en aquest moment quan proposo i raono l'ús del terme “persones amb diversitat funcional”. Aquest s'utilitzarà al llarg de la investigació. També sorgirà la necessitat d'explicar les següents paraules: accessibilitat, accessibilitat universal, disseny universal, ajustos raonables i barreres.

Seguidament s'explicarà l'evolució de la diversitat funcional al llarg dels anys. És important comprendre la càrrega històrica i, com a conseqüència, la situació de desavantatge en la que es troben les persones amb diversitat funcional avui. Aquesta evolució s'ha ordenat cronològicament a través de models: el model de *prescindencia*, el model mèdic, el model social i, finalment, el model de la diversitat. Aquest últim explica com s'entén la diversitat funcional en aquest treball.

A continuació s'analitza el marc normatiu a escala internacional, europea, estatal i finalment local. Les normatives seleccionades fan referència a les persones amb diversitat funcional i la relació que tenen aquestes amb l'educació superior. Aquestes normatives indiquen que el període universitari ha de ser un espai inclusiu i accessible per a tothom. De la mateixa manera, trobem normatives que evidencien l'ambigüitat del que significa realitzar “ajustos raonables” entre altres qüestions.

Després d'això es contextualitza quina és la situació concreta de les persones amb diversitat funcional física a la UAB. L'Observatori per la Igualtat de la universitat, des del 2011, ha elaborat diagnòstics i plans d'acció sobre l'accessibilitat per a les persones amb diversitat funcional del campus. Això permet extreure la informació rellevant per analitzar la situació recent pel que fa a accessibilitat a la UAB. Utilitzarem la “Diagnosi per l'elaboració del Segon Pla d'acció en matèria de discapacitat a la UAB” i el “Segon pla d'acció sobre

discapacitat i inclusió de la Universitat Autònoma de Barcelona” del sexenni 2018-2023, encara vigent. A grosso modo s’observa que l’accessibilitat millora al llarg dels anys però hi ha propostes que queden en *standby*. A més, la situació dels alumnes s’avalua a través d’enquestes, mètode que es considera insuficient a l’hora de comprendre la complexitat del paradigma. També es tindran en compte els Estatuts de la UAB aprovats el 2003. El tercer dels seus principis d’actuació és: “impedir qualsevol mena de discriminació i promoure en particular la integració de les persones amb discapacitat”.¹

A continuació exposaré els principals resultats obtinguts a partir del treball de camp. Aquest es va construir a partir de cinc entrevistes semiestructurades a estudiants amb diversitat funcional física i, es plasmen dins del treball en forma de cinc relats. Aquests relats mostren el dia a dia d’aquests estudiants, per tant és un apartat que respira altes dosis de realitat. Finalment es realitzarà una anàlisi de les entrevistes. Aquests contemplen les barreres físiques i les barreres socials, culturals i de comportament. Tanmateix s’avaluen les conseqüències que aquestes comporten i s’afegeixen tant les valoracions positives com les propostes dels entrevistats.

Per acabar, a l’apartat de conclusions es trobarà tot allò que s’ha après al llarg de la investigació, propostes per a la millora de l’accessibilitat a partir de l’experiència pròpia i l’opinió personal de l’experiència treballant el tema de la diversitat funcional física a la Universitat Autònoma de Barcelona.

---

¹ Estatuts de la UAB. Consultat el 20 d’abril de 2020 a : <https://www.uab.cat/doc/estatuts-uab>

2. Objectius

2.1. Objectiu principal

- Analitzar l'accessibilitat de la UAB des del punt de vista dels estudiants amb diversitat funcional física.

2.2. Objectius específics

- Utilitzar la terminologia adequada per a tractar els paradigmes de la diversitat funcional i l'accessibilitat.
- Conèixer l'evolució històrica de la diversitat funcional i el marc normatiu que l'envolta.
- Investigar la situació actual a la UAB en quant accessibilitat per a les persones amb diversitat funcional física a través de les diagnosis, els plans d'acció, i els Estatuts de la pròpia universitat.
- Avaluar els mètodes d'investigació que s'han emprat fins ara i aportar una metodologia que doni veu als estudiants amb diversitat funcional física.
- Comprendre les necessitats dels estudiants amb diversitat funcional física i la seva experiència a la UAB mitjançant entrevistes.
- Difondre els resultats obtinguts per tal de visibilitzar i sensibilitzar a la població sobre la problemàtica en torn a l'accessibilitat.

3. Marc teòric

3.1. Terminologia / Paraules clau

3.1.1. Persones amb diversitat funcional

Al llarg de la història s'han utilitzat paraules despectives per a designar a les persones que pertanyen al col·lectiu amb diversitat funcional, com “discapacitat”, “minusvàlid” o “tullit”. (Moscoso, 2010) La morfologia d'una de les paraules que més s'utilitza avui en dia, “discapacitat”, corrobora la seva connotació negativa: La paraula “discapacitat” es compon pel prefix *dis* i la paraula *capacitat*. El primer fa referència a la negació i la separació, mentre que la segona es considera una derivació de *capacitat*, original del llatí *capax-acis* que significa tenir capacitat (Garzón, 2007). Per tant “discapacitat” significa la negació de la capacitat, en aquest cas, d'una persona.

El Moviment de Vida Independent, del qual en parlarem més endavant, va ser el detonant per obrir debats en torn a les persones amb diversitat funcional. Un d'aquests va ser reformular la terminologia emprada fins al moment amb l'objectiu d'abandonar el vincle entre aquestes persones i la malaltia. A continuació s'exposen algunes de les propostes més recents i rellevants i s'indicarà quin serà el terme que s'utilitzarà durant la investigació.

L'any 1980, la Organització Mundial de la Salut (OMS), a través de la Classificació Internacional de Deficiències, Discapacitats i Minusvalideses (CIDDDM) proposa la distinció de tres nous termes: deficiència, discapacitat i minusvalidesa. Aquests termes encara s'utilitzen avui en dia i estan integrats en el llenguatge polític² de l'àmbit normatiu. Al 2001 la OMS va rectificar la seva proposta degut al seguit de crítiques que varen rebre al respecte i, va proposar un esquema conceptual que recull: dèficit en el funcionament, limitació en l'activitat, restricció en la participació, barrera i discapacitat. Aquest últim és el terme que proposa també la Classificació Internacional del Funcionament (CIF) argumentant que denota la interacció entre la persona, l'alteració de salut i el seu entorn, és a dir que fa referència a factors contextuais i ambientals (Garzón, 2007 ; Romañach i Lobato, 2005; Egea i Sarabria, 2001)

L'any 2005, El Foro de Vida Independent va proposar un nou terme “dones i homes amb diversitat funcional”. Es considera una proposta terminològica que no fa referència a cap aspecte relacionat amb la malaltia sinó al contrari. Destaca la diversitat funcional com una característica inherent a l'ésser humà (Romañach i Lobato, 2005). És un terme neutre, asèptic, no valoratiu, i té majoritàriament un caràcter descriptiu. Així aconsegueix difuminar de manera efectiva la “discapacitat” aconseguint que aquesta esdevingui diversa i no discriminatòria (Morente, 2007)

---

² Per a consultar aquest llenguatge veure apartat 3.3. Normativa, del present estudi.

L'any 2008 des del *Developmental Disabilities Council* presenten una guia titulada: *Put people First: A guide to Using People Language and Communicating with People with Disabilities*. La seva fita era posar a la persona en primer pla i ofereixen alguns exemples per a que se'n faci un ús apropiat, com ara: persona amb discapacitat, persona que utilitza cadira de rodes o persona amb discapacitat física (DDC, 2008). Tot i que la intenció de posar la persona per davant es considera molt encertada utilitzen els termes proposats per la OMS, que malgrat ser els oficials no els considero els adequats perquè encara arrossegueu connotacions negatives.

Així doncs, en aquest treball es rebutja l'ús de la terminologia de la OMS i es proposa un nou terme que prové de la mescla del *People First Language* i del Foro de Vida Independent. Té com a resultat el terme “persones amb diversitat funcional”. És necessari matisar que la raó per la qual s'ha canviat el “dones i homes” de la proposta original del Foro de Vida Independent és perquè es considera que exclou al col·lectiu LGTBI+ o qualsevol persona que no vulgui identificar-se en qüestions de gènere. Aquesta idea també la defensa Vanessa Morente (2007) justificant que “persona” és un terme neutre per la seva acceptació biològica i jurídica. Pel que fa a l'acceptació biològica, fa referència a l'individu que pertany a l'espècie humana i pel que fa la jurídica, fa referència a l'individu com a subjecte de drets i obligacions. Per tant, rebutja la idea de l'especificació de gènere i troba també més encertat fixar el terme “persones amb diversitat funcional”.

Cal tenir en compte que a l'hora de cita literalment s'utilitzaran els termes emprats per l'investigador/a o organització.

3.1.2. Accessibilitat i Accessibilitat Universal

El concepte d'accessibilitat s'utilitza i significa popularment la possibilitat d'arribar allà on desitges. Pel que fa a les persones amb diversitat funcional adopta un caràcter més reivindicatiu perquè no poden relacionar-se amb l'entorn de la mateixa manera que les altres persones.

El causant són les barreres que es presenten en formats i contextos diversos impedit, en moltes ocasions per complet, la seva accessibilitat i el seu dret a la integració digne a la vida social. En el llibre *Accesibilidad. Personas con discapacidad y diseño arquitectónico*, José Luis Gutiérrez Brezmes distingeix tres tipus de barreres: les barreres físiques, que fan referència al material que impossibilita o dificulta el desplaçament i l'ús per a tothom, ja sigui d'edificis, ciutats i objectes; les barreres socials o de comportament, que provenen de les interaccions socials i culturals, com ara els mals usos dels llocs de pàrquing reservats per a persones amb diversitat funcional, ancians o famílies, no dirigir-se a la persona amb diversitat directament sinó parlar amb qualsevol altre acompanyant o estacionar un vehicle a l'entrada

d'una rampa; per últim, les barreres culturals o d'educació, les quals contempen diverses formes. Per exemple la dificultat d'accedir a la institució educativa per barreres físiques, la insuficiència pel que fa a la instrucció especialitzada, la qual explica la inferioritat escolar de persones amb diversitat funcional o el desconeixement del professorat pel que fa la diversitat funcional, les necessitats personals i, per tant, com oferir una accessibilitat pertinent al col·lectiu (Gutiérrez, 2015)

Per altra banda, l'Accessibilitat Universal és un concepte que apareix de manera clara als anys setanta del segle XX. Rafael de Asís, de l'Institut de Drets Humans Bartolomé de las Casas de l'Universitat Carlos III de Madrid, fa algunes reflexions que ajuden a entendre el concepte (Asís, 2013) Primer, que hi ha una estreta relació entre l'accessibilitat i la no discriminació i per tant una intenció pel que fa a la participació en la vida social. També concreta que l'accessibilitat i els àmbits determinats en els que es troba aquesta majoritàriament s'han focalitzat amb un tipus de diversitat funcional: la física.

L'any 2006 Asís i quatre autors més publicaren "*La accesibilidad universal en el marco constitucional español*", on diu que la vulneració de l'accessibilitat per a les persones amb diversitat funcional es pot presentar com una forma concreta en la violentació dels drets socials. Això podria provocar la necessitat d'establir un sistema de protecció específic en el qual s'hauria de contemplar també la creació d'un jutjat especialitzat sobre la matèria.

Fernando Alonso (2007) també amplia el concepte de l'Accessibilitat Universal. Justifica que aquesta s'ha de millorar i que l'àmbit legal i normatiu contempen legislacions en matèria d'accessibilitat. Afegeix que l'aplicació de l'Accessibilitat Universal té raons ètic-polítiques perquè significa, en poques paraules, la no discriminació.

3.1.3. Disseny per a tots i Disseny Universal (DU)

El Disseny per a tots i el Disseny Universal són termes que s'utilitzen habitualment com a sinònims però es troben estudis que matitzen les diferències entre aquests dos conceptes com ara Gonzalo Arjona a "*La accesibilidad y el diseño universal entendido por todos. De cómo Stephen Hawking viajó por el espacio*" (2015: 32): "[...] algunos autores expresan diferencias entre el Diseño para Todos y el Diseño Universal, de tal forma que el Diseño para Todos vendría sería la primera conceptualización que se hizo del tema y recogería aquel diseño que pensase en las persona con discapacidad mientras que el Diseño Universal alcanza todos los aspectos de la Accesibilidad, y se dirige a todas las personas, incluidas las personas con discapacidad." i Robert Ruiz, Lluís Solé, Gerardo Echeita, Ingrid Sala i Mireia Datsira a "*El principio del Universal Design. Concepto y desarrollos en la enseñanza superior*" (2012: 416-417) diuen: "En nuestro ordenamiento legal se utiliza la expresión «diseño para todos» y se le atribuye carácter de principio. La expresión *Universal Design* (UD) se refiere a contenidos singulares [...] y ha sido acuñada en otros contextos legales. Por esta razón, hemos

considerado prudente no asimilar ambas expresiones mecánicamente ni presuponer que ambas se refieren exactamente a lo mismo.”

Degut a l'ambigüitat pel que fa a les diferències d'ambdós, tot i saber que poden existir, en aquest estudi aquestes dues paraules s'utilitzaran sinònimament.

Aquests conceptes sorgeixen de manera clara als anys setanta i la seva fita és l'accessibilitat universal. El Disseny Universal (DU), també conegut com a *Universal Design*, va començar com a un concepte arquitectònic que donava resposta efectiva als canvis legislatius, socials i econòmics a l'accés per a les persones amb diversitat funcional (Asís, 2013; Ruiz, Solé, Echeita, Sala, Datsira, 2012) Promou la consideració de les necessitats de tots els usuaris i, per tant, una planificació de l'espai, del producte o del servei educatiu, donant per fet que beneficia a tots els participants encoratjant així l'accessibilitat i la inclusió de tothom (Center for Universal Design, 2008)

The Center for Universal Design, (2008) aporta informació al respecte. Explica que el DU és el disseny de productes i entorns aptes per a l'ús del major nombre de persones sense ni necessitat d'adaptacions ni d'un disseny especialitzat. Consta de set principis, consensuats per professionals de diferent disciplines, amb la intenció d'educar tant al consumidor com al dissenyador sobre les característiques òptimes d'un producte o entorn pròxims al DU. Aquests són: ús equitatiu, flexibilitat en l'ús, ús senzill i intuïtiu, informació perceptible, tolerància a l'error, baix esforç físic, mida i espai per a l'aproximació i l'ús.³

És rellevant mostrar que la llei espanyola 51/2003 del 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb “discapacitat”⁴ menciona el disseny per a tots en l'article 2. Concretament en l'apartat d) estableix que el disseny per a tots significa pensar des de l'origen, sempre que sigui possible, entorns, processos, béns, productes, serveis, objectes, instruments, dispositius o utensilis per a que puguin ser utilitzats per a tothom, en la major extensió possible. (Asís, 2013)

Els ajustos raonables són necessaris quan el DU falla i s'han de tenir en compte les necessitats específiques d'una persona. Aquests proporcionen una accessibilitat justa per a totes les persones i eviten la discriminació, en aquest cas, de les persones amb diversitat funcional. El Disseny Universal pot presentar limitacions degut a la insuficiència del progrés tecnològic o del coneixement però això no significa en cap circumstància una discriminació. No obstant això, si no hi ha una justificació per a complir amb el DU sí que trobem discriminació i, per tant, els ajustos raonables no seran suficients. És molt important entendre

---

³ En original, de l' anglès: “Equitable Use, Flexibility in Use, Simple and Intuitive Use, Perceptible Information, Tolerance for Error, Low Physical Effort, Size and Space for Approach and Use”. [Disponible a: <https://projects.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/udprinciplestext.htm>]

⁴ Llei 51/2003, del 51/2003 del 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat [Disponible a: < <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-22066>>]

el significat d'aquesta exigència perquè no s'utilitzi d'una manera inapropiada com a excusa per a evitar facilitar una accessibilitat universal (Asís, 2013)

3.2. Evolució de la diversitat funcional: Models

Aquest apartat sorgeix a partir de la necessitat de comprendre l'evolució i la càrrega històrica que han experimentat les persones amb diversitat funcional. Al llarg de la història la diversitat funcional s'ha entès de diferents maneres depenent del context social i econòmic de cada època. Aquests canvis han provocat la necessitat d'ordenar cronològicament l'evolució del concepte i crear una classificació concreta (Palacios, 2008). D'aquesta manera es recull l'evolució de la diversitat funcional a partir dels coneguts com “models de discapacitat”. Així s'entendrà la complexitat de l'evolució, fent un incís en el Moviment de Vida Independent, també molt important en la història de la diversitat funcional. Finalment, s'arribarà al “model de la diversitat”. Aquest serà el model de referència per concebre la diversitat funcional en aquest treball.

Els noms dels models s'han extret del llibre “El modelo social de discapacidad: orígenes, caracterización y plasmación en la Convención Internacional sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad”, escrit per Agustina Palacios (2008), i s'han traduït al català.

3.2.1. Model de *prescindencia*

El primer model s'anomena de *prescindencia*⁵, en el que se suposa que les causes de la diversitat funcional són per motius religiosos i aquestes persones es consideren innecessàries dins de la societat. Algunes de les raons per a classificar-les com a tal són la incapacitat per a contribuir, suficient o gens, en les necessitats comunitàries. També les connotacions diabòliques que se'ls hi atorga o, que són conseqüència d'un càstig diví. Com a resultat la societat decideix prescindir de les persones amb diversitat funcional, d'aquí ve el nom de prescindencia (Palacios, 2008). Ho faran de diferents maneres segons el període històric o la civilització corresponent: en la Grècia antiga, durant el segle I.V.a.C, les sacrificaven⁶ (Padilla, 2010); a Roma administraven els seus béns a través d'una institució anomenada *Cúratela*, sentenciant d'aquesta manera la seva incapacitat per exercir per si mateixos els seus drets. Se'ls anomenava *sui iruispúber* (Hernández, 2015). Durant l'Edat Mitjana, l'església, per una banda va fomentar el perdó i la compassió en vers a les persones amb diversitat

---

⁵No s'ha traduït la paraula *prescindencia*, perquè el nom del model està construït expressament per a designar que durant aquest model es prescindeix de les persones amb diversitat funcional.

⁶No se sap si les connotacions d'aquests sacrificis eren negatives o positives. [Disponible a: <<https://www.redalyc.org/pdf/824/82420041012.pdf>>]

funcional però per altra banda, la Inquisició, és a dir, la mateixa església, els va relacionar amb el diable, assenyalant-les com a culpables de les epidèmies i plagues, promovent l'exterminació d'aquestes i provocant nombrosos casos d'infanticidis (Padilla, 2010; Hernández, 2015) També se'ls va recloure en espais destinats per a persones "anormals" o de classe pobre, obligant-los a mantenir-se al marge de la societat (Padilla, 2010; Hernández, 2015)

Aquestes pràctiques tenen de denominador comú la classificació del col·lectiu amb diversitat funcional com a: dependent, ni capaç ni vàlid per a la vida en societat, submís i, fins i tot, no mereixedor de la vida.

3.2.2. Model mèdic

A finals del segle XVIII i inicis del XIX diverses persones van estudiar, escriure o col·laborar activament en torn a la diversitat funcional. Són els antecedents del que esdevindrà el model mèdic.

Es destaca el desenvolupament del mètode Braille⁷ que al 1878 es reconeixerà com a sistema universal educatiu per a les persones cegues. També el desenvolupament mèdic de les amputacions amb la utilització del terme "ortopèdia" per Nicolás André. A més, es van publicar diversos tractats, com ara la "*Diagnosis and Prognosis on Idiocy and Imbecility*", de William Wetherspoon, sobre la diversitat funcional intel·lectual (Padilla, 2010).

La consolidació del model mèdic se situa durant el segle XX, concretament després de la Primera Guerra Mundial. Deixem enrere la religiositat, ara les causes de la diversitat funcional seran científiques. Es parlarà de persones malaltes que necessiten atenció mèdica i l'objectiu serà rehabilitar-les i normalitzar-les per a que puguin tenir un paper útil dins de la societat (Palacios, 2008). Les nombroses guerres, com ara la Primera i la Segona Guerra Mundial, les de Korea i la de Vietnam (Padilla, 2010), juntament amb els accidents laborals⁸ (Palacios, 2008) tindran com a resultat molts homes ferits de per vida. Se'ls hi atorga diferents noms per a diferenciar quins són ferits per un motiu i quins per l'altre. Els *mutilats de guerra* seran com bé diu el nom conseqüència de les guerres i els *discapacitats* dels accidents laboral. Ambdós casos es consideren persones que han perdut alguna funció i que per tant, abans eren normals i ara tenen un problema s'ha de solucionar (Palacios, 2008).

---

⁷ Creat per Louis Braille, home educat en una de les primeres escoles per sordmuts [Disponible a: <https://www.redalyc.org/pdf/824/82420041012.pdf>]

⁸ Al 1884 aprovada la primera llei que reconeixerà els accidents laborals pel conseller alemany Otto von Bismarck. Aquesta llei es va reproduir en altres països, entre ells Espanya on, al 1900 es va publicar la "Llei d'accident de treball": la primera llei que espanyola de protecció a *invàlids* del treball. Entre les seves mesures inclou el seguro voluntari, la definició d'accident de treball, la graduació de les incapacitats i el pagament de pensions i indemnitzacions. [Disponible a: <https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=VYlbqdlSrZUC&oi=fnd&pg=PA13&ots=PBo5pXb4w3&sig=fgBG1kOJEBqpRpwH9boINgdYWu8#v=onepage&q&f=false>]

Aquesta situació va ser el detonant per a donar pas a aquesta nova concepció la qual segrega les persones amb diversitat funcional de les persones que entren dins dels cànons de la normalitat. D'aquesta manera, les que tenen diversitat funcional s'han d'adaptar a les exigències d'una societat que es considera vàlida i capaç.

Després de la Segona Guerra Mundial, gràcies al naixement de diversos moviments mèdics com la psicologia de la rehabilitació, les persones amb diversitat funcional tindran la possibilitat de millorar la seva qualitat de vida. La recuperació d'aquestes serà crucial, per això s'arribarà a la conclusió de que l'efectivitat del procés de recuperació haurà de tenir en compte també variables socials i psicològiques que condueixen a la incorporació de nous professionals procedents de les ciències socials i de la conducta. A més, paulatinament, els governs prendran consciència de responsabilitat respecte aquesta problemàtica i emprendre mesures legals i institucionals. Tanmateix, es crearen institucions i organismes internacionals específics per a les persones amb diversitat funcional (Palacios, 2008).

En aquest model l'educació especial serà la referent en quant a matèria de diversitat funcional. L'origen d'aquesta data entre el segle XVIII i XIX i els seus orígens es remunten amb una educació únicament enfocada per a nens sords. Mica en mica es va expandir abraçant altres diversitats funcionals i convertint-se en el mètode educatiu predilecte del col·lectiu. Finalment al segle XX, juntament amb el model mèdic, s'implementa en la seva totalitat i el governs assumeixen la responsabilitat (Palacios, 2008). L'educació especial serà un vehicle necessari per portar a terme la rehabilitació de la persona tot i basar-se en la compassió, la protecció i la segregació del col·lectiu (Hernández, 2015).

3.2.3. Model social

A finals dels anys setanta del segle XX es concep una altra forma més social d'entendre la diversitat funcional. Les mateixes persones amb diversitat funcional, en concret les que vivien en institucions residencials, van prendre la iniciativa impulsant els seus propis canvis polítics dient prou a la seva categorització com a "ciutadans de segona classe". Van assenyalar les barreres socials i ambientals, com ara el transport públic, els edificis inaccessibles, les actituds discriminatòries i els estereotips culturals negatius com a causants d'aquesta condició que se'ls hi donava (Palacios, 2008).

El model social es crea degut a la insuficiència de fonaments socials del model anterior. Aquest nou model comprèn dues premisses essencials, que es convertiran en el paviment per a construir-lo. La primera és que les causes de la diversitat funcional deixaran de ser religioses o científiques i passaran a ser socials. Així doncs, s'abandona la percepció de què la diversitat funcional depèn només de la persona i s'acollirà l'explicació social com a epicentre del fenomen. Per tant, es tindran en compte altres condicionants. La diversitat funcional d'una

persona ja no estarà únicament determinada per la seva condició mèdica i la seva recuperació, sinó per les limitacions de la mateixa societat i l'accessibilitat de l'entorn. D'aquesta manera es planteja que la diversitat funcional neix de la interacció d'una persona en un entorn particular, en el qual s'evidencien les seves limitacions o desavantatges perquè no és favorable. El problema ja no és de l'individu sinó de la societat que no té la capacitat per donar resposta al fenomen de la diversitat funcional.

Aquest canvi de perspectiva portarà a la segona premissa. Les persones amb diversitat funcional es consideren capaces, vàlides, dignes i iguals que totes les altres persones per a contribuir en la societat a través de la inclusió i l'acceptació social. Això provocarà canvis polítics, com per exemple considerar que la solució està en el procés de rehabilitació i normalització de tota una societat pensada per afrontar les necessitats de tothom, una societat que hauria d'acceptar les diferències i les capacitats de cadascú considerant-les totes igual de vàlides. Només d'aquesta manera serà possible un procés d'inclusió que es basarà en la igualtat d'oportunitats entre les quals es destaca l'accessibilitat universal a través del disseny universal (Palacios, 2008).

En aquest model es començarà a parlar d'educació inclusiva. Aquesta és una educació que s'adapta a les necessitats de tothom (Palacios, 2008; Hernández, 2015) Es contraposa amb l'educació especial. Actualment a Espanya el concepte d'inclusió està present en l'educació obligatòria, en canvi en l'etapa universitària no hi té tanta rellevància. Davant d'aquesta situació la universitat ha de reinventar-se i plantejar nous models que s'acostin de manera íntima a la inclusió educativa. El DU es presenta com un dels factors claus per aconseguir la inclusió i afavorir l'augment tant d'alumnes universitaris com del seu benestar durant aquest període (Sánchez, Díez, Martín, 2016)

3.2.4. El Moviment de Vida Independent

El Moviment de Vida Independent, neix als Estats Units durant els anys 60 en el context de la lluita social. Es lluitava pels drets de les persones en diferents àmbits. Entre els anys 60 i 70 un número elevat de persones amb diversitat funcional van començar a reclamar els seus drets d'autonomia i autodeterminació, sentenciant els estigmes socials i a les pràctiques socials i institucionals que imposaven el seu aïllament. Es considera antecedent immediat, fins i tot un moviment paral·lel, al naixement del model social. Per entendre aquest moviment en relació a l'objectiu principal d'aquest treball s'explicarà la història d'un estudiant amb diversitat funcional, l'Ed Roberts, considerat un referent dins d'aquest moviment. (Madrid, 2013)

Roberts va decidir entrar a *The University of California* sabent que aquesta no li facilitava l'accessibilitat pertinent. La va escollir igualment perquè va considerar que era la més apropiada per a la seva formació acadèmica i professional. Això va comportar que

contínuament es trobés barreres que no van facilitar la seva estància a la universitat. Haver de viure a la infermeria de la universitat en comptes dels pisos en els quals vivien tots els altres estudiants era una d'elles. Aquesta situació va comportar la seva segregació respecte els altres estudiants. Altres estudiants amb diversitats funcionals varen seguir l'exemple de Roberts i van sol·licitar plaça a la Universitat de Califòrnia tot i sabent que no era accessible en la seva totalitat provocant que aquesta, davant de la situació d'haver d'acollir altres alumnes amb diversitat funcional busqués solucions perquè totes les persones poguessin gaudir de la universitat en igualtat de condicions.

Un dels punts més importants d'aquesta història és la fundació del *Physically Disabled Students Program* l'any 1970, una organització destinada als alumnes amb diversitat funcional de la Universitat de Califòrnia creada per ells mateixos. La intenció de fundar-la era promocionar que són els mateixos afectats els que defensen els seus propis drets i lluiten per les seves necessitats. A partir de la seva experiència com a estudiants amb diversitat funcional a la Universitat de Califòrnia van dissenyar i proposar tot allò que necessitaven per a viure una vida independent, recalcant que totes les persones han de tenir control de la seva pròpia vida, lema del moviment.

El Moviment de Vida Independent es va estendre pel Nord d'Amèrica travessant fronteres i arribant a influir a països com Espanya. Va portar a la creació de noves normatives i a la formació de grups pels drets de les persones amb diversitat funcional (Palacios, 2008).

Aquesta història és un clar exemple d'exclusió de les persones amb diversitat funcional física en l'àmbit universitari. Si l'accés no és favorable i es presenten barreres, és a dir, que no es gaudeix d'una accessibilitat universal i per tant d'una educació inclusiva, l'experiència de la universitat pot esdevenir insatisfactòria.

3.2.5. Model de la diversitat

Vanessa Morente en la seva anàlisi sobre el llibre “El modelo de la diversidad. La Bioética y los Derechos Humanos como herramientas para alcanzar la plena dignidad en la diversidad funcional” de Agustina Palacios i Javier Romañach⁹ diu que per arribar a implementar aquest model s'entén que s'han de superar els tres previs, però s'ha de tenir en compte que en l'actualitat la majoria d'Estats es troben entre els dos últims: el mèdic i el social. A dia d'avui encara es conserva una forta institucionalització i medicalització de la diversitat funcional, ja que aquesta es segueix vinculant amb la malaltia, la qual cosa comporta que es consideri necessari un tractament diferenciat, perpetuant així la discriminació d'aquest col·lectiu.

---

⁹ Integrant del Foro de Vida Independent

Morente (2007) explica que el primer pas per aconseguir el model de la diversitat és que tots els Estats que cultiven els dos models, tant el mèdic com el de *prescindencia*¹⁰, facin un salt qualitatiu cap al model social. Aquest últim, el social, empara una visió més inclusiva pel que fa a les persones amb diversitat funcional, considerant-les aptes per contribuir plenament dins de la societat. Morente afegeix que tot i ser més correcte que els anteriors, el model social encara arrossega actituds paternalistes que de manera involuntària anul·len l'autonomia personal de les persones amb diversitat funcional. Diu que si s'eliminen es podria erradicar quasi definitivament la discriminació del col·lectiu. D'aquesta manera es podrà arribar al model de la diversitat que consisteix en una combinació entre dues disciplines, el Dret i la Bioètica. En paraules de Morente (2007:235): “Mediante estas herramientas, pretenden construir una nueva sociedad sin barreras, que permita la asimilación y la consiguiente confusión entre sus elementos integrantes, entendiendo que la sociedad está formada por individuos diferentes, pero iguales en dignidad.” Per tant, el model de la diversitat està estretament relacionat amb la idea de la dignitat humana, un concepte d'origen humanístic que es regeix al voltant de dues realitats: la primera, la pròpia naturalesa del ser humà, és a dir, la dignitat com a valor que la vida humana té per sí mateixa. I la segona, la dignitat que es projecta dins de la societat esdevenint un espai de reconeixement i garantia dels drets humans fonamentals. Per tant, tenint en compte el concepte de dignitat tradicional, es pot construir una definició del que ve a ser el Model de la Diversitat: aquell en el que tots els individus gaudeixen de la mateixa dignitat pel simple fet de ser humans i tenir els mateixos drets, aconseguint eliminar qualsevol residu de discriminació per ser una persona amb diversitat funcional.

3.3. Normativa de la diversitat funcional

La normativa, ja sigui a nivell internacional o estatal, és rellevant a l'hora de realitzar un estudi d'aquestes característiques. És per això que en aquest apartat es tindran en compte algunes de les normatives més importants que fan referència a les persones amb diversitat funcional en relació a l'accessibilitat i l'educació superior.

3.3.1 Àmbit Internacional: de la Declaració Universal dels Drets Humans a la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat

A nivell internacional destaca la Declaració Universal dels Drets Humans del 1948¹¹. Proclama el dret a la llibertat (Article 3), al lliure desenvolupament de la personalitat i a la

---

¹⁰El model de *prescindencia* està en vigor en països que es troben en situació de subdesenvolupament o en vies de desenvolupament. [Disponible a: <<https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/8373#preview>>]

¹¹[Disponible a: <https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/cln.pdf>]

satisfacció dels drets socials i culturals considerats indispensables per a la dignitat i el lliure desenvolupament de la personalitat d'un mateix (Article 22). També s'hi troba un article dedicat exclusivament al dret a l'educació on s'hi diu que tothom ha de poder accedir a l'educació superior en funció dels mèrits. Aquesta ha d'estar dirigida al desenvolupament de la persona i ha de fomentar els drets humans a través de la comprensió i la tolerància (Article 26).

Al llarg de totes aquestes dècades la lluita pels drets de les persones amb diversitat funcional s'ha enriquit, especialment d'ençà la dècada de 1970. El Moviment de Vida Independent, explica't en l'apartat anterior, va ser decisiu per visibilitzar més a les persones amb diversitat funcional i els seus drets. És llavors quan s'observa la necessitat de crear polítiques concretes per defensar les seves llibertats. A nivell legal es voldrà abandonar tot el contingut relacionat amb el model mèdic per avançar en direcció a la protecció dels drets humans a través de l'empoderament dels mateixos per defensar les seves pròpies necessitats (Waldschmidt, 2009).

Com ja s'ha dit anteriorment, a partir de la dècada dels anys 70 es van generar nous debats i les preocupacions respecte les persones amb diversitat funcional van créixer fins a dia d'avui. S'ha demostrat amb iniciatives com la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat¹². Aquesta convenció es basa en la Declaració Universal dels Drets Humans i en els pactes internacionals de drets humans, els quals reconeixen els drets i llibertats de totes les persones, sense cap distinció. Es va signar el 13 de desembre de 2006 a Nova York. L'Estat espanyol la va signar el 30 de març de 2007. Segons l'article 24 sobre educació els Estats signants han d'assegurar una educació inclusiva a tots els nivells, així com l'ensenyament al llarg de la seva vida:

“a) Desarrollar plenamente el potencial humano y el sentido de la dignidad y la autoestima y reforzar el respeto por los derechos humanos, las libertades fundamentales y la diversidad humana; [...]

c) Hacer posible que las personas con discapacidad participen de manera efectiva en una sociedad libre. [...]

2. c) Se hagan ajustes razonables en función de las necesidades individuales; [...]

e) Se faciliten medidas de apoyo personalizadas y efectivas en entornos que fomenten al máximo el desarrollo académico y social, de conformidad con el objetivo de la plena inclusión. [...]

Esa formación incluirá la toma de conciencia sobre la discapacidad y el uso de modos, medios y formatos de comunicación aumentativos y alternativos apropiados, y de técnicas y materiales educativos para apoyar a las personas con discapacidad. [...]

---

¹²[Disponible a:<<https://www.un.org/esa/socdev/enable/documents/tccconvs.pdf>>]

Concretament, en l'apartat 5 es fa referència a l'educació superior no obligatòria, és a dir la universitat.

5. Los Estados Partes asegurarán que las personas con discapacidad tengan acceso general a la educación superior, la formación profesional, la educación para adultos y el aprendizaje durante toda la vida sin discriminación y en igualdad de condiciones con las demás. A tal fin, los Estados Partes asegurarán que se realicen ajustes razonables para las personas con discapacidad.

A diferència del que apareix en la Declaració Universal dels Drets Humans en aquest apartat s'afegeix contingut sobre la no-discriminació, la igualtat de condicions i l'aplicació dels ajustos raonables quan sigui necessari.

És important destacar que aquestes normatives fan referència al dret social i a la dignitat d'aquest col·lectiu. S'entén que és indispensable vetllar per la totalitat del seu benestar personal i per a que això sigui possible s'ha de vetllar per la integració d'aquestes persones dins del sector educatiu, ja sigui dins o fora de les aules. Així es garanteix una vida participativa i efectiva en una societat lliure. Per últim, l'apartat e) de l'Article 4 de la Convenció dels drets de les persones amb Discapacitat citat amb anterioritat especifica que s'han de facilitar mesures personalitzades i efectives no només pel desenvolupament acadèmic sinó també pel desenvolupament social d'aquestes. Només d'aquesta manera s'aconsegueix la plena inclusió.

3.3.2. Àmbit Europeu: de la Carta dels drets fonamentals a la Comissió Europea

El 1974 va ser l'any oficial en el qual es van començar les polítiques per persones amb diversitat funcional a la UE. No obstant això, entre el 1974 i el 2005 només trobem l'article 13 del Tractat d'Amsterdam, el qual fa referència al dret de la no-discriminació. Aquestes primeres polítiques europees eren en relació als drets de les persones amb diversitat funcional en el sector laboral, en canvi, en els recents anys s'han iniciat polítiques dirigides als drets civils (Waldschmidt, 2009).

Els articles 21 i 26 de La Carta dels drets fonamentals¹³ de la Unió Europea en són un exemple. L'Article 21 "No discriminació" prohibeix la discriminació en relació a les persones amb diversitat funcional. L'Article 26 "Integració de les persones discapacitades" està íntegrament dirigit a les persones amb diversitat funcional. Es fa menció al dret de beneficiar-se de les mesures dissenyades per assegurar la seva independència, la seva integració ocupacional i social i, la plena participació en la vida a la comunitat:

---

¹³[Disponible a:
<<https://www.europarl.europa.eu/spain/barcelona/resource/static/files/Publicacions/cartadretsfonamentals.pdf>>]

“Article 26. La Unió reconeix i respecta el dret de les persones discapacitades a beneficiar-se de mesures que garanteixin la seva autonomia, la seva integració social i professional i la seva participació en la vida de la comunitat.”

La Comissió Europea a l'any 2010 va publicar una estratègia en relació a les persones amb diversitat funcional que a dia d'avui encara és vigent. Es titula: “*European Disability Strategy 2010-2020: A renewed commitment to a barrier-free Europe*”.¹⁴ Aquesta estratègia té com a objectiu eliminar les barreres a través de diferents àrees d'actuació. L'accessibilitat i la protecció social són dues d'aquestes. Pel que fa l'accessibilitat mencionen la incorporació del disseny per a tothom en el currículum educatiu. En la protecció social es fa referència a la baixa participació del col·lectiu en l'educació en general. Les seves conseqüències directes són l'augment de l'índex de pobresa, l'exclusió social i l'aïllament social.

La Convenció dels Drets de les persones amb Discapacitat, comentada en l'apartat anterior, s'ha firmat pels Membres Estat de la UE. Això vol dir que formen part d'aquesta i els Estats firmants han de protegir els drets fonamentals i la llibertat de les persones amb diversitat funcional.

Altres cop, en l'àmbit Europeu trobem normatives que fan referència a la integració social i a la plena participació en la vida en comunitat. La Comissió Europea a través de la recent estratègia per a les persones amb diversitat funcional proposa la incorporació del Disseny per a Tothom per garantir una accessibilitat plena. S'entén que amb l'aplicació del Disseny per a Tothom les persones amb diversitat funcional gaudirien de dignitat i d'eines per desenvolupar una vida social efectiva. També s'entén que això pot derivar en un augment en la participació d'aquestes persones en l'educació superior.

3.3.3. Àmbit Estatal i Local: De la Constitució Espanyola a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya

En l'àmbit Estatal s'han considerat rellevants 3 lleis orgàniques:

La Llei Orgànica 6/2001 del 21 de desembre referent a les universitats¹⁵ i la Llei 51/2003 del 2 de desembre referent a la igualtat d'oportunitats, a la no discriminació i a l'accessibilitat universal per a les persones amb discapacitat¹⁶ dicten la promoció i el desenvolupament de mesures pel recolzament i la compensació i es comprometen a evitar la discriminació garantint una vida plena en drets civils, socials, econòmics i culturals.

---

¹⁴[Disponible a: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:en:PDF>>]

¹⁵[Disponible a: <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2001-24515>>]

¹⁶[Disponible a: <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-22066>>]

La següent és la Llei Orgànica 2/2006 del 3 de maig, d'educació¹⁷. Concretament a l'article 23 titulat "condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació" exigeix l'accessibilitat dels edificis, els entorns, els instruments els equips i les tecnologies dels béns o productes utilitzats en cada sector o àrea, així com la senyalització corresponent. També exigeix que hi hagi plans i calendaris per la implantació de les exigències d'accessibilitat i per proporcionar condicions més favorables per la no discriminació.

Pel que fa la Comunitat Autònoma de Catalunya, territori on es localitza la Universitat Autònoma de Barcelona, es troba la llei 9/2018 de 24 d'abril sobre l'estatut de les persones amb discapacitat¹⁸. El primer punt de l'Article 18, sobre actuacions en matèria educativa, vetlla per una educació pública, inclusiva i de qualitat, sense discriminació i amb la base de la igualtat d'oportunitats. Contempla també l'adopció d'ajustos raonables en funció de les necessitats individuals i que es facilitin les mesures de suport personalitzades i efectives en entorns que fonamenten al màxim el desenvolupament acadèmic i social. En el segon punt del mateix article s'explica l'adopció de mesures pertinents per a què el professorat prengui consciència sobre la diversitat funcional i la utilització de materials educatius, tècniques, formats i mitjans per a donar suport a les persones corresponents. L'objectiu d'aquesta llei és la plena inclusió.

En matèria d'accessibilitat totes les Comunitats Autònomes tenen normatives que s'han anat desenvolupant des de la dècada dels 90 del segle XX, i que inclouen un règim d'infraccions i sancions. En l'anàlisi de la regulació existent realitzat del 2017 pel Comitè Espanyol de Representants de les Persones amb Discapacitat, anomenat CERMI s'apunta que les normatives segueixen sent insuficients en quant les exigències del Disseny Universal i la realització de ajustos raonables (CERMI, 2017)

En l'àmbit Estatal i Local es matisen temes com ara la necessitat de formar el professorat en l'àmbit de la diversitat funcional amb l'objectiu de comprendre quines són les seves necessitats específiques del col·lectiu i aplicar-les correctament. S'entén que malgrat hi ha una normativa encara hi ha un llarg camí per aconseguir el benestar total de les persones amb diversitat funcional en el sector de l'educació superior. Per últim, no s'ha trobat cap referència que especifiqui quin període tenen els edificis per aplicar ajustos raonables o fer-los accessibles.

---

¹⁷[Disponible a: <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-7899>>]

¹⁸[Disponible a: <http://www.dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion.jsp?L=0&sig=004133%2F2018&url_lista=>>]

3.4. La Universitat Autònoma de Barcelona i la diversitat funcional

3.4.1. Alumnes amb diversitat funcional

Les dades més recents que podem trobar referents al nombre d'estudiants amb diversitat funcional a la UAB apareixen en el "II Pla d'acció sobre discapacitat i inclusió de la Universitat Autònoma de Barcelona, Sexenni 2018-2023". Aquestes dades estan elaborades per l'Observatori per la Igualtat de la UAB a partir de la informació facilitada per l'Oficina de Gestió de la Informació de la UAB. La informació que es proporciona fa referència únicament als alumnes amb diversitat funcional certificada per tant, les persones sense reconeixement certificat no s'inclouen en aquestes dades.

Les persones registrades amb diversitat funcional certificada a la UAB durant el curs 2015-2016 eren 319 de 37.201 del total d'alumnes matriculats a la universitat. La seva presència en funció de l'àmbit de coneixement és lleugerament superior en ciències socials i jurídiques, ciències de la salut i arts i humanitats.

Coneixem la representació dels alumnes amb diversitat funcional física a partir de les enquestes realitzades el 2017 en el II Pla d'Acció. El resultat és que la meitat dels participants manifesten que tenen una discapacitat de tipus físic, concretament el 50,6%.

3.4.2. Atenció a l'alumnat amb diversitat funcional

Ens centrarem únicament amb les institucions i/o fundacions que procuren l'accessibilitat i tracten matèries en vers a les persones amb diversitat funcional a la UAB. Aquestes són la Fundació Autònoma Solidària (FAS), el Programa per a la Igualtat dels Universitaris amb Necessitats Especials (PIUNE) i l'Observatori per a la Igualtat.

La Fundació Autònoma Solidària (FAS) és una entitat social de la UAB. Es va crear el 1999 amb l'objectiu de fomentar l'acció social a través de la creació i la defensa de polítiques socials, la cooperació per al desenvolupament, la igualtat d'oportunitats i la solidaritat, entre d'altres. Vol fomentar l'esperit crític de la comunitat universitària per crear un impacte social i així millorar l'entorn i la qualitat de vida de les persones. Una de les seves línies d'actuació és l'atenció a les persones amb diversitat funcional.

El Programa per a la Igualtat dels Universitaris amb Necessitats Especials (PIUNE), “treballa per garantir que qualsevol persona, independentment de la seva discapacitat o NEE¹⁹, pugui accedir als estudis superiors amb igualtat d’oportunitats i gaudir d’una vida acadèmica i social plena i autònoma a la universitat com la resta dels seus companys”.²⁰ Ofereixen diferents serveis destinats a fomentar la normalització dels estudiants amb diversitats funcionals. El primer és el psicopedagògic. S’avaluen, detecten i informen de les necessitats especials i dels recursos més encertats; ofereixen el servei de tutoria, ja sigui a nivell personal, acadèmic o professional; es coordinen amb les facultats, centres, tutors i professorat; adapten exàmens, ofereixen intèrpret de llengua de signes i tenen un programa d’estudiants de suport. El segon és el de mobilitat. Dirigit a facilitar l’acompanyament dels alumnes amb mobilitat reduïda, tant en transport adaptat com a peu. També a orientar en l’accés a les facultats i edificis diversos i detectar barreres arquitectòniques. El tercer és el tecnològic. Assessoren sobre els recursos tecnològics que ofereixen i transcriuen textos en formats alternatius. El quart és la orientació laboral a través del programa UAB Impuls que tracta d’acompanyar a l’estudiant en el seu procés d’inserció laboral. A més a més ofereixen les Beques UAB Impuls adreçades als estudiants amb diversitat funcional.

L’Observatori per a la Igualtat de la UAB neix amb la intenció d’analitzar les desigualtats en l’educació superior. Es dediquen concretament a estudiar i diagnosticar situacions de desigualtats per “raons de sexe, d’incorporació a noves cultures i societats i per qualsevol tipus de discapacitat i situació econòmica i social”.²¹ Concreten que ho fan des d’una perspectiva interseccional. En la seva pàgina web trobem que hi ha activitats de reconeixement de crèdits ECTS amb perspectiva de gènere però no hi ha l’opció en relació a la diversitat funcional. En l’àmbit de la diversitat funcional s’han realitzat dues Diagnòsis i Plans d’Acció sobre l’accessibilitat a la universitat. Una del 2011 al 2015 i l’altre del 2018 al 2023 i, per tant, encara vigent.

3.4.3. Estatuts, Diagnòsis i Plans d’acció

És d’especial importància esbrinar quines són les polítiques per a persones amb diversitat funcional de la UAB i revisar els estudis que s’han dut a terme per investigar la situació d’aquest col·lectiu en el centre universitari.

La informació que es trobarà a continuació, concretament l’article 3 dels Estatuts de la UAB i la “Diagnosi per l’elaboració del Segon Pla d’acció en matèria de discapacitat de la UAB” i el

---

¹⁹ Sigles que signifiquen: Necessitats Educatives Específiques. [Consultat el 15 de març de 2020 a: <https://www.uab.cat/doc/tripticPIUNE2020>>]

²⁰ [Consultat el 15 de març de 2020 a: <https://www.uab.cat/web/discapacitat-i-nee/coneix-el-piune-1345750500520.html>]

²¹ [Consultat el 15 de març de 2020 a: <https://www.uab.cat/web/l-observatori/tasques-i-objectius-1345681956453.html>]

“Segon Pla d’acció sobre discapacitat i inclusió de la Universitat Autònoma de Barcelona”, ambdós del sexenni 2018 -2023 encara vigents, serà breument analitzades amb l’objectiu d’entendre la situació del col·lectiu que s’està estudiant.

Estatuts

“ 3. La Universitat i els membres de la comunitat han d’impedir qualsevol mena de discriminació i promoure en particular la integració de les persones amb discapacitats. ”

Estatuts de la Universitat Autònoma de Barcelona. Article 3.

L’article 3 dels Estatuts de la UAB és l’únic que esmenta a les persones amb diversitat funcional. S’entén que no és un article dedicat exclusivament al col·lectiu sinó a l’abolició de la discriminació i a la promoció de la integració. Menciona a les “persones amb discapacitat” com a col·lectiu que s’ha de tenir especialment en compte en aquesta situació. La discriminació és una situació violenta per a les persones que la reben. Indueix a la segregació i pot provocar conseqüències greus en les relacions socials d’aquestes. En aquesta investigació es considera que, si s’ha de tenir especial cura per evitar la discriminació en aquest grup, s’ha de dedicar un punt dins dels Estatuts exclusivament a les persones amb diversitat funcional i així impedir que es continuï perpetuant aquest context de desigualtat.

Diagnosis i plans

Les diagnosis i plans d’acció contemplen tot el col·lectiu amb diversitat funcional de la UAB: alumnes, professorat i personal de l’administració i serveis. En canvi, en aquest estudi únicament investiguem la situació de l’accessibilitat en el col·lectiu de l’alumnat. És per aquest motiu que s’ha seleccionat només el contingut rellevant en relació amb la temàtica concreta d’aquest treball.

En primer lloc vull comentar algunes de les informacions que proporciona el document “Resultats de l’avaluació del grau d’implementació del Pla d’acció per a la igualtat d’oportunitats per a les persones amb discapacitat a la UAB 2011-2015” inclòs en la “Diagnosi per l’elaboració del Segon Pla d’acció en matèria de discapacitat de la UAB”. Trobarem el que s’ha assolit, el que no, i propostes que encara estan en procés

Les següents mesures s’han avaluat amb un 0% d’implementació o amb un comentari el qual diu que no hi ha informació al respecte.

“Visibilització i sensibilització

mesura 1.1: Elaborar una guia dels drets de les persones amb discapacitat i de les facilitats que la Comunitat posa a la seva disposició, així com distribuir-la entre aquest col·lectiu i les persones responsables de les polítiques d’inclusió.

mesura 1.2: Crear un cens de l'alumnat, personal acadèmic i d'administració i serveis per tal que pugui ajudar a tenir coneixement exhaustiu de la situació de les persones amb discapacitat a la UAB.

mesura 1.3: Fomentar l'associacionisme intern a la UAB entre persones del col·lectiu

[....]

Accessibilitat i mobilitat

[....]

mesura 2.2: Millorar la senyalització de les vies d'accés adaptades a tots els espais del campus, així com els recorreguts més ràpids per arribar a llocs significatius”

Considero que les mesures anteriors són encertades per millorar el benestar, la seguretat i l'accessibilitat de les persones amb diversitat funcional a la universitat però no s'han complert en un període de 7 anys.

Els comentaris de la mesura 2.2 matisen que hi ha un percentatge diferent depenent de les senyalitzacions i dels recorreguts dels quals ens referim, tot i així s'ha valorat que en cap cas queda senyalitzat quines són les entrades o els accessos adaptats de les facultats, rectorat i escola de postgrau i doctorat, tenint en compte que no sempre les vies d'accés principals a aquests edificis estan adaptats, tampoc hi ha senyalitzacions per indicar camins més ràpids i que un 10,6% dels casos se senyalitzen els accessos o serveis adaptats, referint-se a rampes, ascensors i WC adaptats.

Les següents mesures s'han considerat en procés:

“Accessibilitat i mobilitat

Mesura 2.1: Garantir l'aplicació de les mesures necessàries per tal de facilitar la mobilitat, respectant les pautes marcades pels Plans d'accessibilitat per les noves edificacions i reformes dels edificis”

Els comentaris de la mesura 2.1. són que poc més de la meitat de les vies d'accés de les facultats i altres vies secundàries i d'emergències són accessibles i un 80% dels edificis són accessibles per complet. S'ha observat que hi ha espais inaccessibles a diferents zones com Ciències de l'Educació, Ciències de la Comunicació i a la Facultat de Ciències i Biociències. També alguns espais de la Sala de revistes de la Biblioteca d'Humanitats, a la Biblioteca de Ciències i Tecnologia, a la de Ciències Socials i al Servei de Llengües, especialment per l'alumnat que utilitza cadira de rodes.

En segon lloc, vull exposar els *“Resultats de l'enquesta sobre la valoració del grau d'aplicació de les mesures del primera pla d'acció: diagnosi sobre la situació de les persones*

amb necessitats especials a la UAB". El resultat més significatiu és que els alumnes amb diversitat funcional presenten un alt grau de desconeixement en general, en excepció del programa PIUNE. Pel que fa el coneixement de polítiques de la UAB en matèria de discapacitat, el resultat més significatiu és la necessitat de crear noves mesures per al disseny d'un pla de comunicació adreçat a difondre-les.

De l'accés al campus i als edificis la majoria considera que pot accedir al lloc d'estudi o treball sense cap dificultat. La minoria que afirma que hi ha unes certes dificultats fan referència a la manca de rampes i obstacles com ara, excés d'escaleres, poques rampes i baranes, escassa o mala senyalització, etc.

La mobilitat pel campus i dins dels edificis inclou tant la percepció general de les persones com el transport intern de la UAB. La major part consideren que el transport intern està degudament adaptat. Pel que fa a les senyalitzacions de les vies d'accés els resultats són més similars tot hi ha un nombre elevat de persones, entre 20% i 36,4% que no estan ni d'acord ni en desacord. Respecte la mobilitat en general la gran part de la mostra afirma que no tenen dificultat per moure's pel campus però, cal destacar que pel que fa a les facultats d'estudi o edificis de treball hi ha un 50% que escull l'opció d'acord i no totalment d'acord, perquè hi ha elements que no ho són, per tant estan generalitzant i no especificant què és el que dificulta l'accessibilitat.

En aquestes enquestes es va deixar un espai per a comentaris. S'han seleccionat diversos comentaris escrits pels alumnes:

"Barreres arquitectòniques poques adaptacions i alternatives poc eficaces a l'escala", Reg. 11; Dona, Alumnat

"Manca de baranes en algunes zones amb escales o amb rampes molt inclinades (ex: accés des de la plaça cívica a l'entrada lateral de la Facultat de Psicologia)", Reg. 13; Dona, Alumnat

"Hay vehículos que no tienen la tarjeta para aparcar y a veces me encuentro vehículos propios de la UAB que están en las plazas reservadas para discapacitados". Reg.30; Dona, Alumnat

"S'haurien de renovar els ascensor que siguin mes antics perquè la gent amb dificultat no tingues problemes" Reg. 52, Home, Alumnat

"Manca de baranes en algunes zones amb escales o amb rampes molt inclinades (ex: accés des de la plaça cívica a l'entrada lateral de la Facultat de Psicologia)", Reg. 13; Dona, Alumnat

Pel que fa el "Segon Pla d'acció sobre discapacitat i inclusió de la Universitat Autònoma de Barcelona" s'hi troba un debat en l'ús dels termes "discapacitat" o "diversitat funcional". Finalment opten per "discapacitat". Incorporen el concepte d'inclusió, matisant que no només es tracta d'un accés físic sinó de garantir la participació a la vida universitària amb les mateixes condicions que la resta de la comunitat. Especifiquen que aquest segon pla és un instrument essencial per a l'exercici polític que representa el compromís de la UAB en

l'àmbit de la inclusió. A més, proposen que per dur a terme aquests principis “cal elaborar Plans d'acció sistemàtics, sostinguts en el temps, amb dotació pressupostària, mesurable i avaluable.” (Observatori per a la Igualtat i UAB, 2018:4)

4. Metodologia

La metodologia d'aquest estudi s'estructura en dos apartats: el marc teòric i el treball de camp.

El marc teòric es s'ha basat en una recollida d'informació relacionada amb la diversitat funcional i l'accessibilitat dins de l'àmbit universitari. Consta de quatre temes que aporten el coneixement rellevant i necessari per a comprendre el panorama actual des d'un punt de vista social. Es divideixen en:

- **La terminologia**, on s'esclareix el significat i l'ús de les paraules més importants del treball.
- **L'evolució de la diversitat funcional a partir de diferents models**, que proporciona una visió històrica sobre la concepció de la diversitat funcional al llarg dels anys i com ha arribat avui en dia.
- **La normativa**, que oferirà la base legal per a justificar els drets vigents de les persones amb diversitat funcional respecte l'accessibilitat i l'educació.
- **El cas concret de la UAB**, on a partir de fonts que provenen estrictament de la UAB, que són, la Diagnosi i el Pla d'Acció del sexenni 2018-2023 i els Estatuts de la Universitat es mostrarà quina és la situació actual pel que fa l'accessibilitat i els estudiants amb diversitat funcional.

El treball de camp es construeix a partir de cinc entrevistes d'elaboració pròpia a alumnes amb diversitat funcional física de la Universitat Autònoma de Barcelona. La mostra s'ha seleccionat a partir de diferents criteris. Aquests són: presentar una diversitat funcional física, l'equitat de gènere (no s'ha aconseguit perquè una noia no va poder realitzar l'entrevista en últim moment), l'interès dels entrevistats en participar i que hagin estat matriculats a la universitat recentment, entre els anys 2011 i 2020.

La mostra consta de cinc alumnes de la UAB amb diversitat funcional física. Tres són nois i dues són noies. Les seves edats oscil·len entre els 20 i els 29 anys. Quatre actualment són estudiants de la universitat. En canvi, un d'ells, va acabar els seus estudis al 2018. Seleccionar els alumnes en funció de la facultat que estudien no va ser un dels criteris principals però hi ha una varietat elevada tenint en compte que la mostra són cinc persones. Aquests han estudiat a: la Facultat de Filosofia i Lletres, l'Escola d'Enginyeria, la Facultat de Traducció i Interpretació, la Facultat de Ciències de la Comunicació i la Facultat de Psicologia.

Pel procés de selecció es va contactar amb el servei del PIUNE. Aquest, degut a la seva protecció de dades personals només va oferir una possibilitat. Informar al col·lectiu específic de l'existència d'entrevistes sobre accessibilitat i demanar la seva col·laboració voluntària a

través del correu institucional del PIUNE. Aquesta opció es va rebutjar perquè implicaria dependre de l'obertura i posterior lectura d'aquest correu. Segons el criteri i l'experiència personal, el PIUNE majoritàriament envia correus informatius, per tant és probable que no s'obrin per consultar el contingut.

El següent pas per aconseguir els entrevistats va ser contactar amb les persones que jo mateixa havia conegut quan utilitzava el servei de mobilitat en vehicle adaptat del PIUNE. En diverses ocasions les persones que necessiten aquest servei coincideixen en el vehicle per qüestions horàries. Així vaig poder parlar directament amb persones conegudes que van facilitar el contacte de quatre alumnes amb diversitat funcional física. El cinquè es va aconseguir per identificació visual espontània. Quan se li va informar que l'entrevista era referent a l'accessibilitat de la universitat va accedir immediatament.

Finalment se'ls hi va enviar un missatge via WhatsApp el mes de febrer perquè emplenessin 5 preguntes prèvies: el nom, l'edat, la seva facultat, i si encara estan estudiant (en cas contrari havien d'especificar l'any en el que van finalitzar els estudis). D'aquesta manera és com s'obté la informació més bàsica per parlar amb els estudiants en el moment de l'entrevista i comprendre i ubicar qui són. També se'ls va informar que les entrevistes es realitzarien durant el mes de març i abril.

Seguidament es va decidir que serien entrevistes semi-estructurades per poder tenir un guió amb les idees principals però amb la llibertat de poder canviar les preguntes si s'escau i permetre que els entrevistats puguin parlar del que volen en tot moment sense sentir-se cohibits o incòmodes. Es va procedir a l'elaboració del guió de les entrevistes²² per així tenir present els elements més importants en quant a l'accessibilitat. Està dividit en tres apartats: el primer fa referència a activitats que es desenvolupen durant l'horari lectiu. El segon, a la participació en la vida social a la universitat en horari no lectiu. El tercer consisteix en saber quina és la informació que té la persona entrevistada sobre les institucions relacionades amb el col·lectiu i quina és la seva opinió respecte la informació que reben en quant a accessibilitat.

Les entrevistes es van realitzar a través de les plataformes digitals Skype i Google Meet perquè, degut al Covid-19, no va ser possible fer-les presencialment. Es va demanar permís a tots els participants per enregistrar la seva veu. Tots van acceptar. Així va ser possible escoltar a les persones durant l'entrevista per seguir el fil de la conversació i poder transcriure-les literalment *a posteriori*. A mesura que es van fer les entrevistes, l'últim apartat es va convertir en un espai d'opinió en el qual els entrevistats podien expressar-se lliurement. També va resultar un espai de dubtes i preguntes que específicament anaven dirigides a la meua persona degut als meus 5 anys d'experiència en el tema de l'accessibilitat a la UAB.

---

²² Veure guió de les entrevistes a l'Annex 1

Finalment, he elaborat 5 relats amb la informació que han proporcionat aquests alumnes. Se'ls hi ha canviat el nom per mantenir el seu anonimat. També s'amaguen els noms de les facultat per a que no es pugui identificar a les persones en qüestió.

S'ha de tenir en compte que s'analitza l'experiència de 5 estudiants amb diversitat funcional física mitjançant una metodologia qualitativa i una mostra no representativa.

5. Treball de camp: La veu dels estudiants amb diversitat funcional a la Universitat Autònoma de Barcelona

S'ha trobat convenient d'incloure la principal informació proporcionada a partir de la primera transcripció literal que vaig efectuar de les entrevistes. L'objectiu principal d'aquest treball és donar veu als estudiants amb diversitat funcional física. Per aixó a continuació es poden trobar cinc relats anònims construïts amb la intenció de transmetre la seva realitat social i que la seva veu quedi plasma en el treball.

En una de les entrevistes s'ha suprimit una experiència desagradable, angoixant i força preocupant. Aquesta es va produir a causa d'un seguit de comentaris discriminatoris i excloents provinents d'una de les persones encarregades de l'accessibilitat a la universitat. La finalitat és la de no revelar la identitat de la persona entrevistada.

Roger

“No m'he trobat mai amb el cas d'haver de pujar jo fins la Vila perquè he vigilat sempre de pujar amb la treballadora del Servei de mobilitat abans de les 5. He hagut de condicionar algunes situacions, sobretot treballs en grup, per no fer-les després de les 5.”

Parlem amb el Roger, un estudiant de la Facultat de **** que presenta una diversitat funcional física degenerativa. És per aquest motiu que després de cinc anys vivint a la Vila Universitària, aquest any s'ha traslladat a un pis de l'Institut Guttmann, on pot tenir un assistent personal durant les nits.

Explica que per arribar a l'aula ha d'agafar un autobús amb accés per a persones en cadira de rodes. Aquest el deixa a la Facultat de Ciències i Biociències, a prop de la Facultat de ****. Hi ha poca distància entre la parada i la facultat, però a ell li suposa un sobre-esforç i prefereix estalviar-se'l, així que truca a la conductora de la furgoneta del PIUNE perquè el porti fins a la seva destinació.

El Roger considera que la Facultat de **** és força nova i accessible i té moltes rampes i ascensors, per tant les rutes no són complicades. Les taules i les cadires de les aules són de mobiliari fixe i estan distribuïdes en files. Seu sempre a la punta d'una fila, on li resulta més còmode, tot i la complicació, fer el canvi de seient (de la cadira de rodes a les cadires plegables de l'aula). Les classes són grans, no gaire concorregudes i els companys sempre respecten el lloc que necessita. És per això que mai ha demanat tenir un lloc reservat específicament per a ell.

Algunes de les seves aules tenen tarima, però diu que ha tingut sort i mai ha hagut de fer una exposició oral en una d'aquestes classes. Dins la facultat, concretament a Gestió Acadèmica i al SLIPI, es queixa que el taulell per atendre es situa a l'alçada d'una persona dreta i, per tant, li queda massa amunt tant per parlar amb la persona que l'atén com per escriure qualsevol cosa que es requereixi en el moment. És per això que li han hagut de baixar els fulls i ha hagut de fer servir la carpeta per escriure en condicions. Li passa el mateix al bar, però el personal que hi treballa sempre li porta les coses que demana.

Respecte els serveis que ofereix el Campus, utilitza sovint l'òptica, el cinema i durant un semestre va estar inscrit al SAF. Valora que el recorregut per arribar a l'òptica i al cinema, ambdós serveis situats a la Plaça Cívica, és complicat perquè des de la Facultat de **** es troba amb diverses pendents. És per això la majoria de vegades l'han acompanyat companys i companyes de classe o ha requerit del servei de la furgoneta del PIUNE. Comenta que té un últim recurs si cap de les dues anteriors opcions està disponible: baixar des de la Facultat de **** fins al SAF, passant per les dues rotondes que hi ha a l'entrada de la Universitat, un recorregut que fa pendent de baixada. Allà agafa un bus que el deixa a prop del pàrquing de la Plaça Cívica, on pot agafar un ascensor que el porta a la part de dalt on hi ha els serveis. Pel que fa al SAF, diu que no hi havia material adaptat a les seves necessitats, i comenta que hagués estat bé poder utilitzar una bicicleta estàtica adaptada. Tot i això, les instal·lacions tenen rampes i ascensors que li van permetre moure's per tot arreu.

En general, valora que el nivell d'accessibilitat del Campus és bo, però que malauradament està en un lloc que té moltes pendents, com ara el Camí del Torrent de la Clota, que descriu com a *"impossible"*. Explica una situació que va viure per arribar a la zona residencial de la Vila: *"Un dia que vaig anar amb l'autobús de la Universitat fins a la Vila em vaig adonar que la parada estava a baix de l'Hotel, just abans d'una rampa que fa pujada. Vaig intentar pujar-la per arribar a casa i per sort un noi em va ajudar. No m'imagino haver-la de pujar freqüentment. Estaria bé procurar que la parada fos en un lloc que no hi hagués tant de desnivell per arribar a la Vila"*. També opina que les voreres són molt altes.

El Roger ha tingut sempre en compte la dificultat que li hagués suposat haver de pujar sol sense el suport de la furgoneta del PIUNE a la Vila, servei que s'acaba a les 5 de la tarda. S'ha sentit condicionat per aquest límit horari sobretot a l'hora de fer treballs en grup, ja que sovint li hagués agradat tenir més temps per discutir amb els companys i quedar-se fins que ell hagués cregut oportú. Diu: *"No tinc temps i em quedo amb coses per dir o per fer perquè he de marxar per poder arribar a la Vila, és el gran problema"*.

Per acabar, fa un reconeixement especial al PIUNE, el qual considera un servei *"important"* per l'accessibilitat i la mobilitat pel col·lectiu amb diversitat funcional. També proposa algunes millores, com ara que la universitat faciliti la informació necessària respecte els

recorreguts accessibles per evitar que cadascú se n'hagi d'assabentar preguntant per separat, i sobretot, demana que hi hagi servei de furgoneta per la tarda.

Rosa

“Hem de pensar que a vegades quan una persona té una diversitat funcional, sigui des del naixement o adquirida, passes per un procés de dol i de reforç de la teva autoestima i de la teva imatge i, si l'entorn no t'ajuda, tot es fa molt més complicat”.

La Rosa ha estudiat un grau, un postgrau i un màster a la UAB i divideix la seva experiència a la universitat en dues etapes perquè, al començament, tot i la seva dificultat en la marxa i l'equilibri podia pujar i baixar escales, però als 24 anys, va haver d'utilitzar un caminador, aparell ortopèdic que encara avui l'acompanya.

La primera etapa comença quan acaba l'educació secundària i decideix matricular-se a la Universitat Autònoma de Barcelona. Explica que per l'estreta relació que tenia amb la seva família i, a més, degut als problemes d'orientació derivats de la seva diversitat funcional i la conseqüent necessitat d'aprendre els recorreguts diaris de memòria, va buscar per internet com podia obtenir assessorament per conèixer el Campus amb antelació. Així doncs, abans de començar el seu primer any va tenir una reunió informativa amb la Fundació Autònoma Solidària *“per quedar-se tranquil·la”*.

Va passar els quatre primers anys a la Facultat de ****. Va viure a la Vila Universitària, situada a prop de la facultat. Així, el recorregut que havia de fer cada dia era el més curt i senzill possible. Diu que aquesta primera etapa va ser relativament còmode i fàcil, tret d'alguns moments d'angoixa que li provocaven tremolors quan havia de fer una presentació oral en una aula amb tarima. Inicialment pensava que l'angoixa era deguda als nervis de fer una exposició oral davant de tota la classe; anys després, fent xerrades fora de la universitat, va descobrir que el problema no eren els nervis, sinó haver de dependre del professor i els companys en una classe plena de persones moments abans de la presentació. Opina que hagués sigut més fàcil ajudar-se d'una barana. Explica que en aquell moment no tenia tan treballada l'autoestima com a dia d'avui, i matisa: *“Hem de pensar que a vegades quan una persona té una diversitat funcional, sigui des del naixement o adquirida, passes per un procés de dol i de reforç de la teva autoestima i de la teva imatge i, si l'entorn no t'ajuda, tot es fa molt més complicat”*.

Durant el postgrau a la Facultat **** ja vivia a Barcelona i es desplaçava fins la universitat en ferrocarrils. Encara no utilitzava el caminador i va decidir anar a la facultat pel camí que feia tothom. Això comportava pujar el Camí del Torrent de la Clota (la pendent que uneix la Plaça

Cívica amb la Plaça del Coneixement). Cada dia feia el recorregut amb molta dificultat i havia d'esforçar-se per no caure: *“Realment patia molt. [...] De fet, vaig tenir artrosi després d'acabar el postgrau de traducció i tinc la teoria que va ser degut al sobre-esforç que feia quan pujava per allà. Crec que per culpa de la pujada de la Cívica vaig haver d'incorporar els caminadors a la meva vida”*. Per tornar a casa després de les classes no feia el mateix recorregut: *“Pujant més o menys et pots anar frenant però baixant m'hauria matat”* diu la Rosa. Anava per un camí no asfaltat que hi ha darrera la facultat i que malgrat tenir escales i pendent era més practicable que el Camí del Torrent de la Clota. Hi havia dies que acabava les classes a les 9 del vespre i dos amics l'acompanyaven fins als ferrocarrils perquè anant sola podia ensopegar i caure. L'entrevistada esmenta dues anècdotes en relació amb aquest recorregut. La primera: Un dia que plovia molt, la persona que condueix la furgoneta del PIUNE va portar-la excepcionalment de la facultat als ferrocarrils fora del seu horari de treball, gest que va agrair molt. La segona anècdota: *“L'últim dia del postgrau a la facultat de **** vàrem anar a sopar tots junts a Barcelona. La majoria de la classe se'n va anar pel camí fàcil, pel que jo no podia baixar, inclosos els dos amics que sempre m'acompanyaven però que amb l'eufòria del moment no van adonar-se que m'havia quedat enrere i que havia de fer l'altre camí. Un noi es va donar compte de la situació i em va acompanyar, sinó no hagués arribat a temps als ferrocarrils. Actualment aquest noi és la meva parella i sempre fem la broma que ens coneixem gràcies a les barreres arquitectòniques de l'Autònoma.”* Dins de la facultat no va tenir cap problema de mobilitat ja que va fer sempre les classes a la planta baixa; dins de les aules, en canvi, havia de moure la seva taula endavant per tenir més espai, però això li dificultava interactuar amb la resta de companys de manera espontània: *“Per fer-ho accessible se't priva la dimensió social. És una cosa que m'ha passat moltes vegades. Es duen a terme mesures i entenc que tothom fa el que pot però no s'arriba a integrar-ho tot”*. Reconeix que mai va parlar amb cap servei de la universitat per comentar la situació respecte al mobiliari dins de les aules. Vist amb perspectiva, creu que la seva edat li impedia entendre la importància de reivindicar totes aquestes qüestions. A dia d'avui, la Rosa pensa el contrari: *“S'han de reivindicar totes aquestes coses perquè si no ho fem nosaltres no ho farà ningú”*.

La segona etapa comença quan ella cursa el màster a la Facultat de ****. La seva mobilitat ha canviat i utilitza sempre el caminador. Assegura que l'edifici d'aquesta facultat és el menys accessible on ha estudiat, tant a l'hora d'arribar-hi des dels ferrocarrils com per desplaçar-se per l'interior. El camí que feia cada dia li generava molta angoixa i cansament. Per això, en diverses ocasions, principalment quan plovia ni que fos una mica, decidia quedar-se a casa: *“Acabes renunciat a un dret, t'has matriculat per anar a classe”*. Va aprendre el recorregut gràcies a la conductora de la furgoneta del PIUNE, que va acompanyar-la fins que va aconseguir memoritzar-lo. Aquest consistia en travessar la Plaça Cívica i el pont que porta a la Facultat de **** i entrar-hi. Acte seguit, havia de pujar mitjançant diverses rampes i ascensors amb l'objectiu d'arribar al següent nivell, on es troba la Facultat de ****. Finalment pujava algunes rampes més per arribant a la Facultat de ****. Assegura que

invertia entre uns 20 i 25 minuts des de que sortia del ferrocarril fins que arribava a classe mentre, un altre persona, tarda com a màxim 5 minuts. També recorda que l'accés sense escales per agafar els ferrocarrils direcció Barcelona era complicat.

Durant aquesta etapa va tenir un company de classe sord que li va fer veure l'accessibilitat des d'un altre punt de vista. Explica que no va relacionar-se amb més persones amb diversitat funcional. Ara, en canvi, diu que buscava establir un vincle amb altres persones amb diversitat funcional ja que es considera molt més activista.

En relació als trajectes dins del campus, l'entrevistada diu que un diumenge va caure intentant pujar a la Vila perquè l'ascensor de l'hemeroteca estava fora de servei i, per tant, es va veure obligada a fer un recorregut molt més difícil. Pel que fa els serveis que ofereix la universitat, explica que freqüentava l'Abacus, el qual considera molt pràctic durant la seva etapa vivint a la Vila perquè li estalviava haver de desplaçar-se en ferrocarril. Pel que fa el supermercat que hi ha a la Vila, diu que li hagués anat bé però que tenia uns preus tan excessiu que preferia fer un sobre-esforç i anar a peu fins a Bellaterra, en companyia d'altres persones, amb l'objectiu de pagar un preu estàndard pel menjar del dia a dia.

En general opina que no es té suficient en compte l'esforç que suposa fer les coses diferents als demés, sobretot el trajecte fins arribar a classe i el fet d'estar apartada dels seus companys dins de l'aula. Per acabar, proposa que l'Autònoma informi dels seus serveis per a les persones amb diversitat funcional de bon principi. L'entrevistada recorda que cada any, durant el procés de matriculació, s'adjunta el certificat de discapacitat. A la universitat, per tant, li consta quins estudiants tenen alguna diversitat funcional. Diu que hi ha alumnes que poden ser tímids, que encara estan passant per un procés de dol o que tenen complexos en torn a la seva realitat. Ho compara amb la seva pròpia experiència, i explica que al principi deia “jo puc, jo puc” i que ara diu “què collons, m'he destrossat els dits del peu en aquella pujada”. Es tracta de fer-ho tot més fàcil per a la persona.

Lluc

“No és fàcil la mobilitat per l'Autònoma. Em sap greu perquè moltes vegades acabo renunciant a coses perquè suposa un esforç extra que em prefereixo estalviar. Anar a la universitat suposa un problema i la vida universitària no és la mateixa que per a una persona que no té discapacitat”.

El Lluc es mou exclusivament en cadira de rodes. De pit en avall no té mobilitat i no pot desplaçar-se si a un espai manca ascensor o rampa.

Viu en un municipi proper a la universitat. Això no vol dir que anar a classe li resulti fàcil. Quan va començar el grau a la Facultat de **** va haver de plantejar-se com arribar-hi cada dia. Encara no tenia el carnet de conduir i el transport públic que anava de casa seva a la UAB no era accessible. Com a conseqüència, durant uns mesos, la seva germana va portar-lo en cotxe. Actualment, fa el recorregut sol i conduint ell mateix. Sempre aparca a l'entrada de la facultat, però descobrir aquest lloc va ser difícil. No trobar aparcament era una preocupació: *“Jo començo classes a quarts de dotze i de les cinc places reservades [per a persones amb diversitat funcional] que tenim a lletres cap dia hi havia lloc. Tinc una discapacitat en la qual si no tinc lloc per aparcar no baixo del cotxe; és diferent tenir una discapacitat en la que et falta una mà i pots caminar i aparcar a qualsevol lloc, però en el meu cas si jo no puc obrir la porta del cotxe la cadira no baixa”*. Va explicar aquesta situació a diverses persones encarregades de l'accessibilitat a la facultat però ningú li va donar una solució. En aquest moment va trobar a faltar una associació per defensar els drets dels estudiants amb diversitat funcional. Un dia, per casualitat, va fixar-se en una senyal vertical que indica un lloc de pàrquing reservat per a persones amb diversitat funcional. Aquest estava pràcticament a la porta de la facultat. Va preguntar al SLIPI, on van explicar-li el recorregut que havia de fer per poder aparcar a la plaça reservada. Des d'aquell dia que l'utilitza i no té cap problema.

L'entrevistat diu que l'accessibilitat a la facultat és dolenta: *“La lesió que tinc m'afecta els braços, llavors no tinc moltíssima força. Realment no ho he mirat mai però no crec que les rampes compleixin les normes de pendent màximes perquè són una bogeria”*. Evidencia que hi ha moltes rampes i molts ascensors i que per aquest motiu pot anar sol però no li resulta gaire còmode ja que suposa un esforç extra haver-les de pujar. També comenta: *“El lavabo adaptat, quan vols entrar-hi sempre està ple de persones sense discapacitat que per no esperar-se hi entren. Això ja no és culpa de l'Autònoma sinó de la gent”*.

Pel que fa les aules, explica que ell utilitza una taula extra perquè la majoria de classes acostumen a tenir mobiliari fixe disposat en fileres i no li van bé. Les seves classes estan repartides en tres aules diferents i quan va començar el curs només una tenia la taula que necessita. Una setmana després, va demanar que li facilitessin les taules que faltaven. En comptes d'això, i sense consultar-li-ho, es van moure les classes a altres aules. Això va comportar que alguns professors s'assabentessin que la raó del canvi era perquè hi havia un noi en cadira de rodes i requeria adaptacions específiques. Van preguntar-li directament si necessitava alguna cosa més i si tot estava bé. Ell va respondre que sentia molt el canvi perquè no era la seva intenció. Referent a les aules, també comenta que durant les exposicions orals se sent com *“el niño rarito”* perquè es nega a pujar el graó de la tarima i és l'únic alumne que exposa des de baix: *“Jo sóc bastant tossut amb aquest tema i no vull que m'ajudin a pujar. Penso que si un lloc no és accessible el que s'ha de fer és canviar-lo”*.

Quan ha fet exàmens que requereixen un canvi d'aula s'ha trobat amb tres situacions diferents. La primera: un professor el va avisar amb antelació, d'aquesta manera ell va

investigar per on havia d'anar i el dia de l'examen sabia el recorregut. M'explica què passaria en cas contrari: *"Si arribo allà, vaig sol i em trobo alguna rampa molt pronunciada que no puc fer, o demano ajuda, o no faig l'examen"* La segona: que un ascensor estigui avariats el dia de l'examen. Com que té constància que aquell ascensor acostuma a espatllar-se, quan va repetir l'examen un altre dia va fer-ho en un lloc diferent. La tercera s'ha repetit diverses ocasions: *"Moltes vegades no hi ha taula i si el professor no hi pensa i tu et trobes allà, 5 minuts abans de l'examen, fica't tu a buscar una taula o solucions"*.

Té clar que vol fer un Erasmus+ però li sorgeixen dubtes al respecte. Sap que haurà d'informar-se molt bé sobre l'accessibilitat de les universitats i l'allotjament. Em pregunta si jo n'he fet un. Quan s'assabenta que sí, vol que li expliqui la meua experiència i diu que en un futur, si s'escau, em demanarà ajuda per tenir una orientació del que s'ha de fer.

Diu que freqüenta la cafeteria de la facultat i que l'accessibilitat està *"molt bé"*. Ara bé, baixar a la Plaça Cívica a prendre alguna cosa *"no és viable"* ja que només pot anar-hi si l'ajuden els seus amics o si es desplaça fins allà en cotxe. Afegeix que no gaudeix del campus en la seva totalitat perquè està en una zona muntanyosa que té moltes pendent. És per això que requereix una certa planificació per desplaçar-se a qualsevol lloc del campus i, per tant, no pot ser espontani: *"No és fàcil la mobilitat per l'Autònoma. Em sap greu perquè moltes vegades acabo renunciant a coses perquè suposa un esforç extra que em prefereixo estalviar. Anar a la universitat suposa un problema i la vida universitària no és la mateixa que per a una persona que no té discapacitat"*.

Pel que fa els serveis de la UAB comenta que no els fa servir perquè li resulta més còmode anar al seu poble. Li passa el mateix quan vol quedar amb un amic que té diversitat funcional física i amb qui, tot i estudiar a la mateixa universitat, gairebé sempre queda en algun lloc fora del campus on moure's de manera independent és més còmode.

Durant l'entrevista, el Lluç fa diferents propostes perquè el panorama de l'accessibilitat millori. Una és que es faciliti informació per conèixer quins itineraris i espais són accessibles i així no haver de preguntar constantment o demanar ajuda a causa d'una barrera física. Insisteix molt, degut a la seva mala experiència, en què cal personal que entengui i escolti les necessitats de les persones amb diversitat funcional. Concretament, considera que els tutors de mobilitat de cada facultat haurien d'estar assabentats del tema perquè són una figura molt útil i d'ells pot dependre que els membres del col·lectiu se sentin còmodes o no.

Per acabar, fa una reflexió sobre el futur, en la que espera que d'aquí uns anys les persones amb diversitat funcional puguin dir que s'han sentit bé amb la seva vida universitària.

Carles

“Aquesta dona és una Superwoman, està a tot arreu”
Referint-se a la treballadora del Servei de mobilitat del PIUNE.

És alumne de la Facultat de **** i utilitza una cadira de rodes a causa d'una diversitat funcional física. A més no s'orienta *“gens bé”*. Va escollir la Universitat Autònoma de Barcelona perquè quan va anar al Saló d'Estudiants va agafar un pamflet informatiu on hi apareixia el PIUNE. Acte seguit va trucar al telèfon de consulta i va sol·licitar una reunió informativa sobre l'accessibilitat al campus i les necessitats que aquesta associació podia cobrir.

Recorda quan va assistir a la xerrada de presentació del seu grau. Allà es va parlar de l'Observatori per la Igualtat: *“No sé què de la dona i de la discapacitat”*. Es va parlar sobre gènere i la importància de reivindicar el dia 8 de març, dia internacional de la dona. *“En canvi”, diu, “no van mencionar el 3 de desembre que és el dia internacional de la discapacitat ni res al respecte, ho vaig trobar bastant excloent”*.

La seva rutina per anar a classe és agafar el cotxe per arribar a la ciutat més pròxima. Allà, puja en un bus que el porta fins a l'Eix central de la universitat. El bus és accessible perquè es va encarregar de trucar a la companyia per assegurar-se'n. Un cop arriba a l'Eix Central truca a la persona que condueix la furgoneta del PIUNE perquè el pugi fins la seva facultat. Comenta que és impossible moure's des d'on el deixa el bus, hi ha rampes de difícil accés i el recorregut fins a la seva facultat és molt llarg.

Explica dos problemes pel que fa l'accessibilitat de la Facultat de ****. La primera la va descobrir el dia que va començar la universitat. Va pitjar el botó d'un ascensor i, després d'esperar una estona va entendre que estava fora de servei. La segona, fa referència a l'ús dels lavabos per a gent amb diversitat funcional. Explica que sempre estan tancats i dedueix que és per evitar que se'n faci un mal ús. Però sovint surt de classe i no té temps d'anar a demanar les claus. És per això que en algunes ocasions ha anat als lavabos normals, però diu: *“Em jugo la vida perquè puc caure, fer-me mal i a més tinc el risc de què no em trobi ningú”*. Diu que a una de les zones de despatxos de professors els lavabos per a persones amb diversitat funcional estan oberts.

Com que li costa orientar-se, els desplaçaments dins de la facultat també els fa amb la treballadora del servei de mobilitat del PIUNE (la mateixa que condueix la furgoneta). *“Aquesta dona és una Superwoman, està a tot arreu”*, diu. Però a vegades els seus acompanyaments coincideixen amb els d'altres usuaris del servei, així que ha de desplaçar-se sol. Per evitar les molèsties que això li suposa va parlar amb el PIUNE. Van acordar que

tindria una aula de referència on cursar la majoria de les classes per reduir els desplaçaments al mínim. No obstant, diu que l'any passat va haver de canviar d'aula cada hora: *“No li trobo el sentit, haver arribat a una solució i no aplicar-la”*.

Pel que fa les aules, són de mobiliari fixe amb taules distribuïdes en fileres. El Carles se situa entre la tarima i la primera fila en una taula a part. Considera que aquell espai és estret, li costa maniobrar amb la cadira de rodes i la taula bloqueja el pas perquè passin les altres persones. En algunes ocasions ha coincidit amb un altre noi que també utilitza cadira de rodes i una taula especial. *“Allò sembla un tetrís”*, diu. Per evitar aquesta situació proposa eliminar la tarima. Això també solventaria una altra dificultat: *“Quan haig de fer exposicions orals ho faig des de la part de baix i no se'm veu en comparació amb els meus companys. La cadira ja és baixa de per sí, si a més estic a un nivell inferior la resta d'alumnes no em poden veure.”*

Durant la secundària els seus companys de classe no el van tractar bé. Per això se sorprèn del tracte cordial que rep per part dels seus companys i companyes a la universitat, fent incís en que mai s'ha sentit exclòs. Té una anècdota: *“Recordo que estava al [equipament facultat] i vaig deixar la jaqueta penjada. Se'm van caure monedes al terra i no podia ajupir-me per agafar-les, immediatament tots els companys, inclòs el professor, van venir i me les van recollir”*. Enllaça aquest tema amb el tracte que ha rebut per part del professorat. Diu que en general no ha tingut cap problema però alguna vegada li han posat dificultats per avaluar-lo de la manera que ell necessita: a partir d'exàmens orals. Afegeix que en diferents ocasions, com que ha de fer els exàmens fora de l'horari de classe, ha hagut d'anar als despatxos dels professors, que es troben en una zona inaccessible. Aquesta situació li suposa posar-se nerviós i no estar concentrat moments abans de l'examen oral.

No sap que existeix la figura del tutor de mobilitat però ha parlat puntualment amb personal de la facultat que creu que tenen aquesta funció. Per contrari sovint te avaluacions amb el PIUNE i molt contacte amb els treballadors del SLIPI pels recorreguts.

Opina que li agradaria que existís un moviment estudiantil per tractar temes sobre la diversitat funcional. Ha preguntat al PIUNE sobre el tema. Li van dir que feia temps hi havia un però quan els membres van acabar els seus respectius graus es va dissoldre. Van dir-li que actualment hi ha un grup però que són pocs membres i no es volen donar a conèixer. No li van donar més informació al respecte perquè no poden revelar els noms d'aquestes persones. A l'entrevistat li sembla estrany que no sigui un grup obert en el qual altres alumnes amb diversitat funcional hi puguin col·laborar. Diu que espera saber qui són algun dia. Creu que ell pot donar-los l'empenta per començar a fer coses de cara al públic.

Pel que fa el campus, reconeix la seva extensió i afegeix que el terreny té molt desnivell: *“Hi ha moltes pujades i baixades enormes que sense el servei de mobilitat de la furgoneta no es poden fer. S'ha de destacar aquest servei perquè és essencial i molt important, no sé què*

faríem sense” diu, referint-se a tot el col·lectiu amb diversitat funcional. Tot i això, creu que estaria bé tenir senyalitzacions o informació respecte els recorreguts accessibles. “Li pregunto dubtes sobre recorreguts a la dona que condueix la furgoneta del PIUNE i m’informa de camins més ràpids o em recomana que utilitzi un ascensor específic, com per exemple el que hi ha a la Plaça Cívica per baixar al pàrquing al costat del cine. Estan molt amagats i sempre haig de preguntar i demanar informació, també als treballadors del bar de la Cívica”. Troba incòmodes el ponts de fusta que hi ha a la Plaça Cívica perquè la cadira tremola i no hi circula còmode, també algunes rampes que tenen massa pendent perquè ha de fer molt esforç. Tot i així, en general, considera que no hi ha problemes d’accessibilitat en aquella zona. Sovint va a l’Hemeroteca, biblioteca més propera a la Facultat de **** de la Comunicació, situada a la Plaça Cívica. Creu que és la que té més bon accés de totes, però també li troba pegues: “Crec que les sales d’estudi individuals són petites i estan pensades per una persona que està dreta perquè tinc molt poc espai per maniobrar. Jo les utilitzo força per gravar o preparar presentacions orals”.

Per acabar, afegeix que tot i no anar en cotxe a la universitat es dona compte que en els llocs reservats per persones amb diversitat funcional hi aparquen cotxes que no tenen la targeta o el distintiu corresponent per aparcar-hi. Ho considera un mal ús.

Adele

“No se’m va donar informació prèvia sobre aquesta organització, la vaig haver de descobrir jo i va ser estressant, però he de dir que un cop em van informar i tinc la seva ajuda ho agraeixo molt. Si no existís aquest servei estaria fotuda fins el punt de plantejar-me marxar de la UAB.”

Aquesta estudiant va començar a estudiar a la Facultat de **** i segueix fent-ho a la Facultat de ****. Camina amb dificultat i tot i que pot pujar i baixar algunes escales especifica que es cansa molt. Viu a la Vila Universitària i els caps de setmana torna a casa. Els seus familiars acostumen a venir-la a buscar i a tornar-la els diumenges, però quan no poden fa el trajecte ella mateixa amb transport públic. La conductora de la furgoneta del PIUNE la porta a l’estació de RENFE de la UAB, on comença el seu camí. En un dels transbords que ha de fer no hi ha ascensor i ha de baixar amb les maletes tota sola.

El primer que va pensar quan es preparava per començar l’etapa universitària (i la primera “por” que va tenir en aquesta) va ser com arribar a la seva facultat des de la Vila. Quan va començar el curs no coneixia l’existència del PIUNE. Anava cada dia des de la Vila fins a la seva facultat a peu: “Se’m feia molt complicat perquè per pujar i baixar havia d’anar amb temps d’antelació. Vaig estar en aquesta situació un parell de setmanes”. Després, va

trobar-se casualment amb una persona que anava en cadira de rodes i va anar al punt d'informació de la seva facultat per assabentar-se bé de l'accessibilitat al campus. En aquell moment és quan va descobrir el servei de mobilitat i després de demanar informació va assabentar-se que el seu horari no era compatible amb el de la persona que li podia oferir el servei. L'única solució va ser canviar-lo. La facultat no li va posar cap problema però el tràmit va requerir un seguit de desplaçaments entre la seva facultat i el lloc físic on es troba el PIUNE que *“no van ser fàcils”*. Recorda com es va sentir: *“Va ser una mica complicat al principi perquè tot estava una mica desorganitzat i jo estava una mica nerviosa per falta d'informació bàsicament. [...] Haig de dir que no m'agrada demanar ajuda i no volia posar pressions a tothom. M'ho vaig prendre amb calma”*. Diu que un cop va poder anar en furgoneta tot va anar més rodat. La conductora de la furgoneta la recollia a la porta de casa seva i la portava a la porta de la Facultat de ****.

Diu que la facultat és bastant gran i per canviar d'aules els recorreguts caminant se li feien llargs. Va preguntar al SLIPI si podien portar una cadira de rodes per fer els desplaçaments entre classes i li van dir que no era possible. És per això que proposa que hi hagi cadires disponibles perquè l'alumna que les necessita les pugui fer servir.

Pel que fa la Facultat de **** diu que hi ha dues entrades possibles. Una se situa al mig del Camí del Torrent de la Clota (la pendent que uneix la Plaça Cívica amb la Plaça del Coneixement) i l'altre és la de la Facultat de **** (les dues facultats estan comunicades per dins). Diu que l'habitual pels alumnes de psicologia és la del Camí del Torrent de la Clota, però com que no s'hi pot accedir amb la furgoneta ella entra per l'altre. Al principi el recorregut per arribar d'una facultat a l'altre era difícil perquè no se'l coneixia. Després d'investigar i trobar-se amb diferents barreres físiques, com ara unes escales, va modificar-lo per tal que fos el més curt i senzill possible.

L'Adele explica l'anècdota de quan va haver de trobar la copisteria de la facultat: *“Per trobar la sala em va costar. Es pot arribar fàcilment i no has d'utilitzar escales. Tot i això jo les vaig utilitzar perquè em vaig equivocar en el recorregut. Hagués sigut útil tenir informació prèvia perquè allà et perds amb facilitat i està ple d'ascensors que has d'anar provant per saber quin et porta a on, està molt barrejat.”* Després també es va trobar en la situació de no saber com podia accedir a la cafeteria perquè hi ha escales per pujar-hi. Va anar al SLIPI i van informar-la que hi havia un ascensor al costat que la portaria directament a la cafeteria. Per arribar a l'Aula Magna li va passar el mateix. Primer la conductora de la furgoneta del PIUNE li va explicar que hi havia un camí que la portava fins allà, però no va saber trobar-lo. Va acabar acudint al SLIPI un altre cop i li van explicar el recorregut que actualment segueix.

Dins de les aules diu que les cadires no són còmodes. Comenta que a l'hora de fer exposicions orals hi ha un graó per pujar la tarima: *“És una barrera que pujo i baixo però la poden modificar”*.

Per moure's pel campus necessita el servei de mobilitat del PIUNE i per la tarda, com que no hi és, es queda sempre a la Vila: *“M'agrada estar a casa però no estar tancada a la Vila des de diumenge quan arribo fins divendres que marxo. Només vaig a classe pel matí i després em passo les tardes a casa perquè no tinc la facilitat per moure'm [...] Visc en la meua rutina, vaig a classe i torno a la Vila. Si no hagués de dependre del transport la canviaria molt més”*. Explica que ho fa tot als matins: els treballs en grup i comprar alguna cosa. Especifica que només fa allò que considera estrictament essencial: *“Només de pensar que haig de dependre d'una altra persona per anar a la cívica se'm passen les ganes i no hi vaig”*.

Ha conegut un parell de persones amb diversitat funcional. Ha coincidit amb aquestes gràcies al servei de mobilitat de la furgoneta. Opina que totes les diversitats funcionals són diferents i que conèixer altre gent del mateix col·lectiu implica saber si aquella persona té dificultats o si necessita ajuda. Així està a favor de tenir una organització o espai on poder parlar sobre accessibilitat i altres temes relacionats amb la diversitat funcional a la universitat.

Valora la seva experiència amb el PIUNE de la següent manera: *“No se'm va donar informació prèvia sobre aquesta organització, la vaig haver de descobrir jo i va ser estressant, però he de dir que un cop em van informar i tinc la seva ajuda ho agraeixo molt. Si no existís aquest servei estaria fotuda fins el punt de plantejar-me marxar de la UAB. La conductora de la furgoneta del PIUNE sempre ha sigut molt atenta i s'ha preocupat”*. Diu que des que utilitza el servei de mobilitat no ha tingut cap reunió amb ningú i que quan va començar a la Facultat de Psicologia una treballadora, que creu que era del SLIPI, va informar-la que sempre que volgués li podria resoldre dubtes sobre l'accessibilitat. Per acabar, l'entrevistada proposa rebre informació sobre l'accessibilitat al campus quan et matricules.

5.2. Resultats

En aquest apartat s'analitza la informació extreta de les entrevistes realitzades als estudiants amb diversitat funcional física. A més, s'han dissenyat unes taules de contingut perquè els resultats siguin més visuals.

La informació es desglossa i es divideix en diferents categories. Aquestes categories són les següents: barreres físiques; barreres socials, culturals o de comportament; conseqüències; factors positius i, propostes dels estudiants amb diversitat funcional física. S'han dividit de la següent manera amb l'objectiu de detectar quines són les barreres que es troben aquests estudiants i les conseqüències que pateixen a causa de les anteriors. Les conseqüències no s'ha contemplat en les diagnòstics de l'Observatori per la Igualtat de la UAB, és per això que es

consideren d'especial rellevància dins de l'apartat de resultats. També s'inclouen els factors positius que els entrevistats han comentat, considerant-los necessaris per reforçar tot el que està o es fa bé, ja siguin feines, serveis o comportaments. Per últim, es tindran en compte les propostes formulades pels alumnes al llarg de les entrevistes. Es pot observar que les barreres apareixen seguint un ordre. Es comença per les esmentades amb més freqüència i s'acaba per les que menys. Això no determina la rellevància o la gravetat de les barreres.

5.1. Barreres físiques

BARRERES FÍSQUES
<ul style="list-style-type: none"> ● Escales ● Pendants ● Absència de baranes ● Voreres altes ● Lavabos per persones amb diversitat funcional tancats ● Mobiliari de les aules: tarimes, taules i cadires ● Taulells per atendre a l'alumnat (Gestió Acadèmica, SLIPI i cafeteria) ● Insuficiència d'espai a les aules ● Ponts de fusta amb relleu ● Sales d'estudi de l'Hemeroteca petites ● Absència de material esportiu adaptat al SAF

Els cinc entrevistats coincideixen en qualificar com “impossible” la pendent del Camí del Torrent de la Clota. Es tracta d'una de les barreres físiques més esmentades de la UAB ja que, en algun moment durant el seu pas per la universitat, tots els entrevistats han vist impedita la seva accessibilitat per culpa d'aquesta. L'única estudiant que assegura haver-la pujat de manera regular durant un període limitat és la Rosa, qui creu que l'esforç sostingut per superar aquesta barrera va malmetre la seva salut física i, a llarg termini, va provocar el deteriorament de la seva mobilitat.

Les escales, barrera física, suposen en tots els casos la conseqüència d'haver de fer recorreguts diferents a la resta de gent. Per exemple en el cas de la Rosa, haver de fer un itinerari alternatiu, que no presenta barreres físiques, suposa fer un itinerari més llarg en el qual s'ha d'invertir més temps del normal per arribar d'un lloc a l'altre provocant que aquest falti a classe alguns dies. En el cas del Lluç li provoca, juntament amb la barrera física de la pendent del Camí del Torrent de la Clota, la insatisfacció de la vida universitària, el condicionament en les relacions socials i la limitació de l'autodeterminació.

Pel que fa el mobiliari de les aules, tots asseguren que la tarima és una barrera física. Per a la Rosa, haver-la de pujar li provocava angoixa. Al Lluç li genera sentiment d'exclusió. El Carles se sent invisibilitzat per veure's a menys alçada que la resta de companys. L'Adele pot pujar la tarima amb dificultat i opina que s'hauria d'eliminar. L'únic que no ha hagut de passar per la situació de veure's impedit per aquesta barrera en una exposició oral és el Roger.

Un Disseny Universal de les aules suposaria que cap alumne, independentment de la seva diversitat funcional, necessiti mobiliari adaptat. Com que no és el cas, l'ús de taules especials utilitzades per alguns estudiants es pot considerar un ajust raonable perquè solventa la seva necessitat. Però la Rosa, el Lluç i el Carles, assenyalen problemes derivats de l'ús de taules diferenciades, com el condicionament en les relacions socials o la dificultat en la concentració degut a una situació d'angoixa provocada per la incertesa de si una nova aula tindrà la taula ja instal·lada per ser utilitzada quan l'alumne arriba.

Hi ha altres barreres físiques que no han sigut tan freqüents i que només ha esmentat una persona. Però això no vol dir que siguin menys rellevants o que només afectin a l'estudiant que les ha mencionat durant l'entrevista. Pel que fa a les barreres físiques podem trobar: l'absència de baranes en algunes zones de la universitat, esmentat per l'Adele. L'alçada, pensada per les persones que estan de peu, dels taulells per atendre a les persones, ja sigui a Gestió Acadèmica, al SLIPI o a les cafeteries; algunes voreres altes i, l'absència de material esportiu adaptat a SAF que destaca el Roger. També la incomoditat que provoca el relleu que tenen els ponts de fusta de la Plaça Cívica i el poc espai que hi ha a les sales d'estudi individual de l'Hemeroteca dit pel Carles.

5.2. Barreres socials, culturals o de comportament

BARRERES SOCIALS, CULTURALS O DE COMPORTAMENT
<ul style="list-style-type: none">
● Ús indegut dels lavabos
● Ús indegut dels pàrquings reservats
● Absència del servei de mobilitat del PIUNE a la tarda
● Desconeixement del professorat o personal de la universitat sobre la diversitat funcional (necessitats)
● Falta d'informació als alumnes amb diversitat funcional
● Falta d'un col·lectiu estudiantil per la defensa dels drets de les persones amb diversitat funcional
● Difusió insuficient de la feina en torn a la diversitat funcional de l'Observatori per la Igualtat

La falta d'informació als alumnes amb diversitat funcional es classifica dins de les barreres socials, culturals o de comportament. Ha estat mencionada per tots els entrevistats i comporta conseqüències diverses. L'exemple més destacable és el de l'Adele, que per no tenir coneixement de l'existència del PIUNE quan va començar el curs va tenir "por" de cansar-se en sobre excés per a fer el camí de la Vila a la facultat sense cap suport i, això li va fer plantejar-se abandonar l'educació superior a la UAB.

Tots els entrevistats pensen de manera unànime en la falta d'un col·lectiu estudiantil per la defensa dels drets de les persones amb diversitat funcional. Es considera una prioritat a tenir en compte ja que podria comportar el reconfort i el suport dels estudiants al sentir-se que hi ha un col·lectiu, integrat per iguals (alumnes amb diversitat funcional) que recolza i vetlla pels seus drets.

L'absència del servei de mobilitat del PIUNE per les tardes s'ha considerat una barrera social, ja que comporta la limitació de l'autodeterminació i el condicionament en les relacions socials d'alguns entrevistats. Per l'Adele ha comportat l'aïllament social; en el cas del Roger i

el Carles suposa la limitació de l'autodeterminació. Per tant aquesta barrera impedeix els drets de la llibertat i de la integració a la vida social, reconeguts en els articles 3 i 22 de la Declaració²³ dels drets humans i també a l'article 19 de la Convenció dels drets de les persones amb discapacitat.²⁴

Quatre dels cinc entrevistats han mencionat la barrera social de comportament que implica l'ús indegut dels pàrquings reservats per a persones amb diversitat funcional. Al Lluc li ha suposat una situació d'angoixa en la que, no trobar lloc li podia suposar faltar a classe.

El lluc ha patit les conseqüències del desconeixement del professorat sobre la diversitat funcional, en canvi el Carles el del personal de la universitat. Ambdós casos han tingut una conseqüència en comú: l'aplicació de solucions als problemes d'una persona amb diversitat funcional sense tenir en compte la seva opinió. En el cas del Carles ha comportat arribar a una solució que no solventa les necessitats de l'interessat sinó al revés, ha provocat posar en risc aquesta persona.

Hi ha barreres socials, culturals o de comportament que només ha esmentat una persona. Això no vol dir que siguin menys rellevants o que només afectin a l'estudiant que les ha mencionat: l'ús indegut dels lavabos n'és una. El Lluc concreta que s'ha trobat altres companys utilitzant-los. L'altre és la difusió insuficient de la feina de l'Observatori per la Igualtat que va provocar que el Carles sentís exclusió. Durant la xerrada de presentació del seu grau aquest va escoltar com les dues línies d'actuació de l'Observatori per la Igualtat eren evitar el sexisme i la discriminació de les persones amb diversitat funcional. Seguidament només es va parlar de sexisme mentre el tema de la diversitat funcional no es va mencionar més.

---

²³ [Disponible a: <https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/cln.pdf>]

²⁴ [Disponible a: <<https://www.un.org/esa/socdev/enable/documents/tccconvs.pdf>>]

5.3. Conseqüències provocades per les barreres

CONSEQUÈNCIES DE LES BARRERES
<ul style="list-style-type: none">
• Diferents recorreguts → inversió elevada de temps
• Limitació de l'autodeterminació
• Dependència de tercers: necessitat de suport de familiars i companys
• Condicionament en les relacions socials
• Aïllament social
• Salut física: dolor muscular, cansament
• Salut mental i emocional: angoixa, inseguretat, nerviosisme, por, dificultat en la concentració, sentiment d'exclusió, sentiment d'invisibilitat
• Possible abandonament educatiu
• Faltar a classe
• Incomprensió de les necessitats personals
• Resolució de problemes sense tenir en compte l'opinió de l'afectat
• Insatisfacció de la vida universitària
• Invisibilització de l'alumnat amb diversitat funcional

En els dos apartats anteriors, quan s'han analitzat tant les barreres físiques com les barreres socials, culturals o de comportaments s'han esmentat algunes de les conseqüències que aquestes causen, però no totes.

El Roger, la Rosa, el Lluç, el Carles i l'Adele opinen que en algun moment han fet recorreguts diferents als altres alumnes que no tenen diversitat funcional. La Rosa i el Lluç especifiquen que inverteixen més temps fent aquests recorreguts sense barreres físiques que, fent els altres camins que, per exemple, tenen escales. A la Rosa això li resultava tant cansat

que, a vegades, no anava a classe. El Lluç ha qualificat la seva vida universitària com insatisfactòria a causa d'aquests recorreguts, diferents als que fan la resta de companys. L'Adele va haver de fer de fer l'itinerari Vila-facultat durant dues setmanes (encara no sabia de l'existència del Servei de Mobilitat del PIUNE) i a causa d'això es va plantejar abandonar l'educació superior a la UAB.

Tots també han experimentat la limitació de la seva autodeterminació, ja sigui a través de barreres físiques o de barreres socials, culturals o de comportament.

Quatre dels entrevistats/ades han hagut de dependre algun cop de terceres persones. El Roger de familiars per fer el trajecte de casa seva fins a la Vila cada cap de setmana. La Rosa d'amics que l'ajudaven a fer alguns trajectes de difícil accés, el Lluç d'un familiar que el va haver de portar cada dia durant un mes a classe perquè el transport públic des del seu poble presenta diverses barreres físiques i l'Adele, també dels seus familiars, que la porten i la tornen de la Vila a casa seva cada cap de setmana, igual que al Roger.

Els 5 han dit que les seves relacions socials s'han vist afectades a causa de barreres físiques i socials, culturals o de comportament. L'Adele ha arribat a experimentar l'aïllament social: de dilluns a divendres a partir de les 5 de la tarda no surt del pis de la Vila perquè no hi ha el Servei de Mobilitat del PIUNE.

La Rosa ha patit les conseqüències de pujar la barrera física en forma de pendent del Camí del Torrent de la Clota. Durant aquella època li va provocar dolors musculars freqüents i, després de poc temps la seva mobilitat va empitjorar.

Quatre dels cinc entrevistats/ades han tingut problemes de salut emocional i mental derivats d'ambdues tipologies de barreres, aquestes són: angoixa, inseguretat, nerviosisme, por, dificultat en la concentració, sentiment d'exclusió i sentiment d'invisibilitat. Totes esmentades de manera textual. Per exemple, la Rosa tenia angoixa a causa de la tarima que havia de pujar a l'hora de fer presentacions orals; el Carles ha tingut problemes de concentració abans d'un examen per trobar-se amb un recorregut que tenia barreres físiques; l'Adele va tenir por de no ser capaç de fer un recorregut ella sola; el Lluç s'ha sentit exclòs a partir dels comentaris d'un professor.

Hi ha dues conseqüències derivades de les barreres socials, culturals o de comportaments i depenen l'una de l'altra. El Lluç i el Carles han viscut situacions en les quals no s'han comprés les seves necessitats personals, tot i havent especificat què era el que requerien. Això ha comportat la resolució de problemes sense tenir en compte la seva opinió.

Pel que fa la invisibilització de l'alumnat amb diversitat funcional, l'ha comentat el Carles.

Va ser durant una xerrada sobre l'Observatori per a la Igualtat. Durant la xerrada es va

mentonar que tracten la diversitat funcional i només van parlar sobre igualtat de gènere i sexisme.

5.4. Comentaris i valoracions positives

FACTORS POSITIUS
<ul style="list-style-type: none">
• Servei de mobilitat del PIUNE
• Reconeixement de la feina de la treballadora que s'encarrega del sector de mobilitat del PIUNE
• Amabilitat de companys i professors
• Reforç en la personalitat dels alumnes amb diversitat funcional
• Voluntat d'agrupació i cooperació entre els alumnes amb diversitat funcional

Hi ha hagut diverses opinions positives. El servei de mobilitat del PIUNE i, en especial la persona que condueix la furgoneta i que fa els acompanyaments a peu, han rebut un reconeixement positiu dels 4 entrevistats que utilitzen els seus serveis. El Roger i el Carles han assenyalat l'amabilitat i el respecte que han rebut tant per part dels companys com d'alguns professors. La Rosa ha comentat que al cap dels anys, degut a algunes situacions dificultoses, ha reforçat la seva personalitat i la seva autoestima. Això no vol dir que sigui positiu haver de passar aquestes situacions sinó que aquesta persona n'ha pogut extreure un aprenentatge per a superar obstacles i angoixes. Per últim, es destaca la voluntat que la majoria dels estudiants han presentat a l'hora de reclamar un col·lectiu per a la defensa dels drets i les necessitats de les persones amb diversitat funcional, matisant que ha d'estar dirigit pels mateixos alumnes. La Rosa està a favor de la construcció d'un col·lectiu però, degut a que ja no és alumne de la universitat, no presenta motivació per a formar-lo.

5.5. Propostes per millorar l'accessibilitat

PROPOSTES DELS ESTUDIANTS AMB DIVERSITAT FUNCIONAL FÍSICA

- Informació dels recorreguts accessibles
- Informació dels serveis de mobilitat que ofereix la UAB abans de començar el curs
- Oferir cadires de rodes pels desplaçaments dins de les facultats
- Eliminar les tarimes de la zona del professor a les aules
- Senyalitzar els recorreguts accessibles degudament
- Senyalitzar degudament els serveis per a persones amb diversitat funcional (ex: lavabos de la Plaça Cívica)
- Afegir baranes a totes les escales o graons, per petits que siguin

Els alumnes s'han mostrat receptius a l'hora de proposar solucions o alternatives per a millorar l'accessibilitat i d'aquesta manera evitar la discriminació del col·lectiu. Aquestes són: la informació dels recorreguts accessibles, la informació dels serveis de mobilitat que ofereix la UAB abans de començar el curs, eliminar les tarimes de les aules, senyalitzar degudament tant els recorreguts accessibles com els serveis per a les persones amb diversitat funcional, per exemple els lavabos de la Plaça Cívica, afegir baranes a les escales (en cas de que no s'eliminin les tarimes, allà també) i oferir cadires de rodes pels desplaçaments dins de les facultats.

6. Conclusions

Per acabar, vull realitzar un seguit de reflexions finals sobre els resultats obtinguts durant aquest procés d'investigació.

La terminologia és un apartat que, des de bon principi, sabia que havia d'incloure. Sobretot per obrir una discussió en torn als conceptes “discapacitat” i “diversitat funcional”. S'entén que el primer és el que més s'usa col·loquialment, acadèmicament i en l'àmbit normatiu malgrat el seu significat negatiu. És per això que es va decidir encunyar el terme “diversitat funcional”, com a repte personal, per no caure en la comoditat d'usar el concepte al que estem habituats i, per concordar de manera responsable amb l'ètica dels meus ideals. En referència als conceptes en torn a l'accessibilitat ha resultat força confús decidir si diferenciar o no “Disseny Universal” i “Disseny per a tots” ja que hi ha acadèmics que els distingeixen però ofereixen explicacions diferents al respecte.

Els models es considera un apartat necessari per entendre la càrrega històrica que hem de combatre les persones amb diversitat funcional avui en dia. Ajuda a entendre fins a quin punt ens trobem en una situació de desavantatge respecte altres persones i com desemboca en una situació de discriminació pràcticament constant. En aquest treball es menciona que el model de referència és el de la diversitat, essent aquest el que contempla la autonomia personal de les persones amb diversitat funcional. Aquest model es pot considerar una fita però, per arribar-hi es necessiten les ganes de canviar per part del col·lectiu amb diversitat funcional i el suport de la població per desencadenar un moviment amb força suficient com per canviar o, evidenciar, la discriminació de la diversitat funcional arreu. Actualment sembla que s'està propiciant un context favorable per fer-ho; els moviments socials que lluiten pels drets humans estan en eferescència com ara el feminisme o el recent *Black Lives Matter*.

Pel que fa el marc legal referent a les persones amb diversitat funcional es considera insuficient degut a l'ambigüitat de les normatives i el poc espai que se li dedica al dret a l'accessibilitat universal. És un altre cop un àmbit que s'ha de treballar per poder assegurar els drets que aquest col·lectiu requereix. Es considera que la Universitat Autònoma de Barcelona té en compte al col·lectiu i ha emprès mesures per a proporcionar el benestar d'aquest durant el seu pas en l'educació superior. Concretament es destaquen el servei del PIUNE i la feina realitzada per l'Observatori per la Igualtat. Tot i això, hi ha moltes escletxes que encara s'han de cobrir per proporcionar una inclusió completa i així aconseguir la satisfacció dels estudiants en vers la seva vida universitària. Alguns dels suggeriments per a que això esdevingui una realitat són: escoltar atentament les necessitats dels estudiants amb diversitat funcional i no prendre decisions sense tenir en compte la seva opinió, ampliar el servei de mobilitat per les tardes i propiciar la creació d'un col·lectiu estudiantil per a la defensa dels seus drets.

Aquest treball ha comportat entendre la importància que té tractar els temes socials des d'una situació semblant o igual a les persones que viuen les injustícies i les discriminacions. Això permet tenir cura dels detalls i no oblidar mai que la veu de les persones que pateixen certes problemàtiques és la que realment importa si l'objectiu és erradicar el seu malestar. Investigar sobre aquest tema també ha provocat l'interès personal per a continuar treballant altres temes com la desigualtat de gènere i el racisme des de la interseccionalitat i, utilitzar metodologies d'investigació novedoses com pot ser el *Photovoice*, que permeten a l'hora donar veu a les persones a través de la paraula i les imatges.

Per últim, però no menys important, recordar que un dels objectius d'aquest treball és difondre els resultats obtinguts per tal de visibilitzar i sensibilitzar a la població sobre la problemàtica en torn a l'accessibilitat, concretament a la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest es considera un procés que s'haurà de dur a terme posteriorment a l'entrega del treball. Es valora l'interès que han mostrat alguns dels entrevistats a l'hora de realitzar tot el que comporta aquesta tasca i s'espera poder col·laborar, si s'escau, en el procés que de ben segur, serà exitós.

7. Bibliografía

Alonso, F. (2007). *Algo más que suprimir barreras: conceptos y argumentos para una accesibilidad universal*. [PDF] (pp. 15-30). Universidad Autónoma de Barcelona. Dossier n.11. [Disponible a: <<https://doi.org/10.24310/TRANS.2007.v0i11.3095>>]

Arjona Jiménez, G. (2015). *La accesibilidad y el diseño universal entendido por todos. De cómo Stephen Hawking viajó por el espacio* [PDF] La Ciudad Accesible. [Disponible a: <<http://riberdis.cedd.net/handle/11181/4655>>]

BOE. Ley Orgánica 6/2001, de Universidades. 21 de diciembre 2001. [Disponible a: <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2001-24515>>]

BOE. Ley 51/2003, de igualdad de oportunidades, no discriminación y accesibilidad universal de las personas con discapacidad. 2 de diciembre 2003. [Disponible a: <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-22066>>]

BOE. Ley Orgánica 2/2006, de Educación. 3 de mayo del 2006. [Disponible a: <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-7899>>]

Cayo Pérez Bueno, L., & Martín, J. (2017). *Derechos humanos y discapacidad. Informe España 2017* [PDF] Delegación de Derechos Humanos y Convención ONU del CERMI Estatal. Cinca. [Disponible a: <https://www.cermi.es/sites/default/files/docs/colecciones/Informe%202017%201_0.pdf>]

Comissió Europea. (2010). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions. European Disability Strategy 2010-2020: A renewed commitment to a barrier-free Europe*. COM(2010) 636 final. 15 noviembre de 2010. [Disponible a: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:en:PDF>>]

De Asís, R. (2013). *Sobre la accesibilidad universal* [PDF] Convención Internacional sobre los derechos de las personas con discapacidad, Universidad Carlos III de Madrid, Instituto de Derechos Humanos Bartolomé de las Casas, CERMI. [Disponible a: <https://e-archivo.uc3m.es/bitstream/handle/10016/19288/accesibilidad_asis_PTD_2013.pdf>]

De Asís, R., palacios, A., Campoy, I., Bariffi, F., & Aiello, A. (2007). *La accesibilidad universal en el marco constitucional español* [PDF] Universidad Carlos III de Madrid. Instituto de Derechos Humanos Bartolomé de las Casas; Dykinson. Derechos y Libertades: revista de filosofía del derecho y derechos humanos, n.16, p.57-82. ISSN: 1133-0937. [Disponible a: <<https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/7130>>]

Diari oficial de la Generalitat de Catalunya. Llei 9/2018 sobre l'estatut de les persones amb discapacitat. 24 d'abril de 2018. [Disponible a: <http://www.dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion.jsp?L=0&sig=004133%2F2018&url_lista=>]

Egea García, C., & Sarabria Sánchez, A. (2001). *Clasificaciones de la OMS sobre discapacidad* [PDF] (pp. 15-30). Murcia: Boletín del Real Patronato sobre Discapacidad. Num.50. ISSN: 1696-0998. [Disponible a: <<https://sid.usal.es/articulos/discapacidad/6594/8-2-6/clasificaciones-de-la-oms-sobre-discapacidad.aspx>>]

Garzón Díaz, K. (2007). *Discapacidad y procesos identitarios* [PDF] (pp. 86-91). Bogotá: Revista Ciencias de la Salud 5 (2). [Disponible a: <<https://revistas.urosario.edu.co/index.php/revsalud/article/view/731>>]

Gutiérrez Brezmes, J. (2015). *Accesibilidad. Personas con discapacidad y diseño arquitectónico* [PDF] (2nd ed.). A.C. México, D.F.: Universidad Iberoamericana, A.C. [Disponible a: <https://books.google.es/books?id=9I6qDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ca&source=gs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>]

Hernández Ríos, M. (2015). *El Concepto de Discapacidad: De la Enfermedad al Enfoque de Derechos* [PDF] (pp. 46-59). Rev. CES Derecho. ISSN 2145-7719 [Disponible a: <<http://www.scielo.org.co/pdf/cesd/v6n2/v6n2a04.pdf>>]

Madrid, A. (2013). *Nothing about us without us! El Movimiento de Vida Independiente: comprensión, acción y transformación democrática* [PDF] Oxímoron: revista internacional de ética y política, núm 2, p.22-38. ISSN 2014-7708. [Disponible a: <<https://revistes.ub.edu/index.php/oximora/article/view/6292/8034>>]

Maine Developmental Disabilities Council. (2008). *Put People First: A Guide to Using People First Language and Communicating with People with Disabilities*. Developmental Disabilities Council. Document 4. [Disponible a: <https://digitalmaine.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=ddc_docs>]

Morente, V. (2007). *El modelo de la diversidad. La Bioética y los Derechos Humanos como herramientas para alcanzar la plena dignidad en la diversidad funcional* [book review] [PDF] Universidad Carlos III de Madrid. Instituto de Derechos Humanos Bartolomé de las Casas; Dykinson. Derechos y Libertades: revista de filosofía del derecho y derechos humanos, n.17, p. 231-239. ISSN: 1133-0937. [Disponible a: <<https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/8373#preview>>]

Moscoso, M. (2010). *Tirar la piedra y esconder la mano: el lenguaje de lo políticamente correcto en la discapacidad* [PDF] Intersticios: Revista Sociológica de

Pensamiento Crítico. (vol.4) (2) Universidad de Temple. ISSN 1887 – 3898. [Disponible a: <<http://www.intersticios.es/article/view/5687>>]

Nacions Unides. (1948). Declaració Universal dels Drets Humans. resolució 217 A (III) de l'Assemblea General de les Nacions Unides. 10 de desembre de 1948. [Disponible a: <https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/cln.pdf>]

Nacions Unides. (2006). Convención de los derechos para las personas con discapacidad. A/RES/61/106. 13 desembre de 2006. [Disponible a: <<https://www.un.org/esa/socdev/enable/documents/tccconvs.pdf>>]

Observatori per a la Igualtat i Universitat Autònoma de Barcelona. (2018) *Segon Pla d'acció sobre discapacitat i inclusió de la Universitat Autònoma de Barcelona Sexenni 2018-2023 (II PAD)*. [PDF].

[Disponible a: https://www.uab.cat/doc/II_Pla_Accio_discapacitat_inclusio_CG140318]

Observatori per a la Igualtat i Universitat Autònoma de Barcelona. (2018). *Diagnosi per a l'elaboració del Segon Pla d'acció en matèria de discapacitat de la UAB: Avaluació del grau d'implementació del primer pla, revisió de la normativa vigent i proposta de mesures per el segon pla d'acció*. [PDF] [Disponible a: <<https://www.uab.cat/doc/diagnosi-PAD>>]

Observatori per a la Igualtat i Universitat Autònoma de Barcelona. (2010). *Pla d'acció per a la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat a la Universitat Autònoma de Barcelona 2011-2015* [PDF] Aprobat pel Consell de Govern en la sessió del 17 de novembre de 2010. [Disponible a: <https://www.uab.cat/Document/675/852/Pla_accio_discapacitats_definitiu.pdf>]

Padilla-Muñoz, A. (2010). *Discapacidad: contexto, concepto y modelos* [PDF] International Law: Revista Colombiana de Derecho Internacional, 16, 381-414. ISSN: 1692-8156. [Disponible a: <<https://www.redalyc.org/pdf/824/82420041012.pdf>>]

Palacios, A. (2008). *El modelo social de discapacidad: orígenes, caracterización y plasmación en la Convención Internacional sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad* [Ebook] (1ra ed.). Madrid: Grupo editorial CINCA. [Disponible a: <<https://www.cermi.es/sites/default/files/docs/colecciones/Elmodelosocialdediscapacidad.pdf>>]

Palacios, A. (2008). *El modelo Social de discapacidad: orígenes, caracterización y plasmación en la Convención Internacional sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad* [Ebook] Madrid: Editorial CINCA. ISBN: 978-8496889-33-0. [Disponible a:

<<https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=VYlbqDLsrzUC&oi=fnd&pg=PA13&ots=PB05pXb4w3&sig=fgBG1kOJEBqpRpwh9boINgdYWu8#v=onepage&q&f=false>>

Palacios, A., Romañach, J., col. De Asís, R. (2006). *El modelo de la diversidad. La Bioética y los Derechos Humanos como herramientas para alcanzar la plena dignidad en la diversidad funcional* [PDF] Diversitas.

Disponible a: <<https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/9899#preview>>]

Romañach, J., & Lobato, M. (2005). *Diversidad funcional, nuevo término para la lucha por la dignidad en la diversidad del ser humano* [PDF] Foro de Vida Independiente. [Disponible

a:

<https://www.researchgate.net/publication/268295334_Diversidad_funcional>]

Sánchez Fuentes, S., Díez, E., & Martín, R. (2016). *El diseño universal como medio para atender a la diversidad en la educación. Una revisión de casos de éxito en la universidad.* [PDF] (pp. 121-131). Contextos Educativos, 19. DOI: 10.18172/con.2752. [Disponible

a:

<<https://publicaciones.unirioja.es/ojs/index.php/contextos/article/view/2752/2670>>]

The Center for Universal Design. (2008). North Carolina State University. [Disponible a: <<https://projects.ncsu.edu/ncsu/design/cud/index.htm>>]

Unió Europea. (2000). Carta dels drets fonamental de la Unió Europea. Signat el 7 de desembre de 2000. [<<https://www.europarl.europa.eu/spain/barcelona/resource/static/files/Publicacions/cartadretsfonamentals.pdf>>]

Universitat Autònoma de Barcelona. (2003). *Estatuts de la UAB.* [PDF]. Aprovats pel Claustre General en la sessió de 22 de maig de 2003 i publicats al DOGC el 22 d'octubre de 2003 (Decret 237/2003, de 8 d'octubre) [Disponible a: <https://www.uab.cat/doc/estatuts-uab>]

Vehmas, S. (2004). *Análisis ético del concepto discapacidad.* revista española sobre Discapacidad Intelectual [PDF] (pp. 50-68). Revista española sobre Discapacidad Intelectual Vol.35 (4), Núm. 212. [Disponible a: <<https://sid.usal.es/idos/F8/ART6812/articulos4.pdf>>]

Waldschmidt, A. (2008). *Disability policy of the European Union: The supranational level* [PDF] (pp. 8-23). Alter. Vol.3, Issue.1. [Disponible a: <<https://doi.org/10.1016/j.alter.2008.12.002>>]

Webgrafia:

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020). Presentació - L'Observatori per a la Igualtat de la UAB - UAB Barcelona.

<https://www.uab.cat/web/l-observatori/presentacio-1345684597239.html> (data de consulta: 15/03/2020)

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020). Tasques i objectius - L'Observatori per a la Igualtat de la UAB - UAB Barcelona. <https://www.uab.cat/web/l-observatori/tasques-i-objectius-1345681956453.html> (data de consulta: 15/03/2020)

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020). Coneix la FAS - Fundació Autònoma Solidària - UAB Barcelona. <https://www.uab.cat/web/coneix-la-fas-1345747945461.html> (data de consulta: 15/03/2020)

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020). Discapacitat i NEE - Coneix el PIUNE - UAB Barcelona. <https://www.uab.cat/web/discapacitat-i-nee/coneix-el-piune-1345750500520.html> (data de consulta: 15/03/2020)

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020). Triptic PIUNE 2020 - UAB Barcelona. <https://www.uab.cat/doc/tripticPIUNE2020> (data de consulta: 15/03/2020)

Annex

Annex 1. Guió d'entrevista

Vida quotidiana a la UAB (què fas durant el teu dia a dia)

Activitats lectives: participació íntegrament educativa a la UAB

Lloc de residència (Vila, casa seva...)

Com arriba a la UAB i com marxa (transport)

Desplaçament dins de la facultat

Mobiliari de les aules

Freqüentació a serveis de la facultat (copisteria, SLIPI, Gestió Acadèmica...)

Programes de mobilitat a l'estranger (Erasmus+)

Pràctiques (obligatòries o no, dins de la UAB o fora)

Exclusió (barreres arquitectòniques, mobiliari, companys, activitats a classe, recorreguts, tarimes presentacions orals, respecte pels llocs reservats, cooperació dels companys...)

Activitats no lectives: participació en la vida social de la UAB

Ús biblioteques (exàmens, treballs en grup...)

Serveis de la UAB (cafeteries, papeleria, òptica, bancs...)

Participació moviments estudiantils

Contacte amb amics o altres persones amb diversitat funcional física

Oci: festes, teatre, cine, activitats esportives...

Aparcament al recinte de la UAB

Accessibilitat espais públics (plaça cívica, cine, cafeteries, espais naturals, biblioteques, serveis)

SAF (accessibilitat, màquines, instal·lacions...)

Exclusió (barreres arquitectòniques, activitats plantejades per la comunitat, altres recorreguts, cooperació de la gent...)

Serveis i informació dirigits a les persones amb diversitat funcional

Informació accessibilitat (a la web, matrícula, beques, Vila, PIUNE, activitats/oci accessibles, pràctiques, Erasmus/Sicue...)

PIUNE (aclarir serveis utilitzats, reunions, tracte del personal, cobreix les necessitats? no? perquè?)

Comprensió i atenció de les necessitats personals

Observatori per la Igualtat (només preguntar si el coneixen)

Propostes per millorar l'accessibilitat

